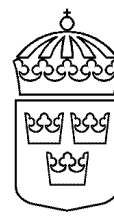

Riksdagens protokoll 1998/99:59

Fredagen den 19 februari

Protokoll
1998/99:59

Kl. 9.00 – 12.18

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1998/99:103

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:103 av Gudrun Lindvall (mp) om beskattning av fossilt avfall.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 mars 1999.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationen kom Finansdepartementet till handa först den 12 februari 1999 samt tjänsteresor och deltagande i EU-nämnden.

Stockholm den 12 februari 1999

Erik Åsbrink

Interpellation 1998/99:166

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:166 av Elver Jonsson (fp) om tjänstesektorn och dess skatteregler.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 mars 1999.

Skälet till dröjsmålet är bl.a. resor och deltagande i EU-nämnden.

Stockholm den 16 februari 1999

Erik Åsbrink

Interpellation 1998/99:170

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:170 av Lars Tobisson (m) om valutastabilitet.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 mars 1999.

Skälet till dröjsmålet är bl.a. resor och deltagande i EU-nämnden.

Stockholm den 17 februari 1999

Erik Åsbrink

Interpellation 1998/99:160

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:160 av Inger René om Europaväg 6 norr om Uddevalla.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 mars.

Som skäl till dröjsmålet anføres den stora anhopningen av interpellationer som för närvarande råder.

Näringsdepartementet

Enligt uppdrag

C H Fallenius

Expeditionschef

Interpellation 1998/99:167

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:167 av Rigmor Ahlstedt om Europaväg 4 genom Uppsala län.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 mars.

Som skäl till dröjsmålet anføres den stora anhopningen av interpellationer som för närvarande råder.

Näringsdepartementet

Enligt uppdrag

C H Fallenius

Expeditionschef

Interpellation 1998/99:163

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:163 av Per-Samuel Nisser (m) om kalkning av sjöar och vattendrag.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 mars 1999.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 12 februari 1999

Kjell Larsson

Interpellation 1998/99:173

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:173 av Runar Patriksson (fp) om Älvdalens skjutfält.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 4 mars 1999.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 17 februari 1999

Björn von Sydow

Anf. 1 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Peter Pedersen har frågat mig om jag är beredd att vidta några åtgärder för att komma till rätta med det sexistiska och kvinnoförnedrande synsätt som kommit till uttryck inom idrottens värld.

Jag vill inledningsvis säga att jag delar Peter Pedersens oro inför den utveckling som vi ser i vårt samhälle. Olika former av kvinnoförnedring förekommer i ökande omfattning i många sammanhang, t.o.m. bland skolungdomar. Även i detta avseende är idrottsrörelsen en spegel av samhället i övrigt. Samtidigt har idrottsrörelsen ett stort ansvar i dessa frågor genom att många av dess aktiva företrädare är förebilder för barn och ungdomar. Detta gäller i lika hög grad ledare på alla nivåer.

För att komma till rätta med problemen krävs att vi alla tar vårt ansvar i våra roller som föräldrar, föreningsledare, arbetskamrater osv. Idrottsrörelsen tar ett ansvar genom att verka för att frågor om moral, jämställdhet och allas lika värde skall genomsyra all verksamhet. Jag vill särskilt peka på idrottsrörelsens projekt Tjejer på arenan, som syftar till att stärka unga tjejer i deras roll inom idrotten. Projektet riktar sig till flickor i åldern 13–20 år och bygger vidare på de erfarenheter som erhållits från den satsning för att stärka unga flickors roll i föreningslivet som dåvarande civilministern gjorde år 1993. Projektet har dessutom av den sittande regeringen utsetts till ett av Sveriges tolv mest intressanta goda exempel på ungdomspolitik i praktiken och har därför fått särskilda medel från Ungdomsstyrelsen för att brett sprida information om sin verksamhet.

Svensk idrott är sedan många år en integrerad del av den internationella idrotten. Här är det viktigt att vi från svensk sida påverkar övriga länder i frågor som rör synen på jämställdhet – i detta fall inom idrotten. Målet är att ge lika förutsättningar för kvinnor och män att bedriva idrott. Jag utgår från och förväntar mig att alla svenska specialidrottsförbund aktivt verkar för dessa frågor i kontakter med sina internationella förbund. Det borde vara en given del av deras jämställdhetsarbete.

Genom att arbeta på alla plan med att förändra attityder till och synsätt på kvinnor och män är jag övertygad om att vi kan nå framgång. Detta är dock ett långsiktigt arbete som kommer att ta tid. Därför är det mycket viktigt att dessa frågor noga belyses och blir föremål för fortsatta diskussioner. Jag har för avsikt att klart markera vikten av jämställdhet inom idrotten i den proposition om statens stöd till idrotten som regeringen kommer att presentera för riksdagen under våren.

Anf. 2 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Jag höll i min interpellation med om att Sverige i många avseenden internationellt sett är ett föredöme när det gäller jämställdheten. Trots det finns det mycket kvar att göra. Man kan se att kvinnorna i olika sammanhang fortfarande betraktas som objekt till mannens behag.

Jag har själv tonårsdöttrar. De läser tidningar som Frida och Veckorevyn. Där finns en stark betoning på hur man skall se ut, hur man skall vara klädd och vilken vikt man skall ha för att bli uppskattad och belönad. Det handlar mycket om vad man skall äta och hur man skall se ut. Man skall vara vacker och smal.

*Svar på
interpellationer*

Det här är en del av problemet. En annan del är den förgrovnig som förekommer. Via Internet och olika kabel-tv-kanaler, satellit-tv-kanaler, får vi in pornografin i hemmet. I medierna kan vi se att även ungdomar kan få tillgång till dessa filmer och kan distribuera dem sinsemellan via lån.

Nu har det här även spridit sig till idrottens värld. Det är inte lika grovt som i samhället i övrigt. Men det förekommer klara och tydliga tendenser på det som jag kallar sexism inom idrotten. Det är speciellt allvarligt när högt uppsatta idrottsledare uttalar sig om vilka idrotter kvinnor bör ägna sig åt, vilka idrotter som är kvinnliga och vilka som är manliga. Jag skulle vilja rekommendera ministern att läsa t.ex. Riksidrottsförbundets egen tidning Svensk Idrott, nr 10, 1998. Där finns en lång intervju med en högt uppsatt svensk idrottsledare och en kvinnlig forskare. Jag tycker att den manlige idrottsledaren på ett mycket märkligt sätt talar om vilka idrotter som anses vara kvinnliga och vilka som inte gör det.

I dagens jämställda samhälle borde det vara en självklarhet att kvinnor och män ägnar sig åt vilken idrott de vill oavsett kön. De skall själva göra det valet utan några överprövare som skall bestämma vilken idrott som är trevlig eller inte trevlig.

Det är viktigt att poängtera att idrotten länge har varit en manlig bastion. Då måste man ge kvinnlig idrott samma förutsättningar att växa fram och skapa sina egna traditioner utan att det hela tiden skall behöva göras jämförelser med manliga prestationer.

Droppen som fick bägaren att rinna över, i samband med att jag skrev den här interpellationen, var att Internationella Volleybollförbundet beslutade att volleybollspelarna skulle ha sexigare kläder. Då trodde man att fler gubbar, misstänker jag, skulle komma och titta på volleyboll. Man bötfällde också ett antal nationer för att de inte följde dessa regler. Syftet var inte alls att det skulle vara mer funktionella kläder. Man sade klart och tydligt att man skulle konkurrera med beachvolleyboll. Det är ju mer naturligt att man har baddräkt eller bikini på sig när man ägnar sig åt beachvolleyboll än att man skall ha det inne på en idrottsarena.

Jag tycker också att de kvinnliga utövarna har ett ansvar. Jag blev besviken när en kvinnlig volleybollspelare i landslaget sade att hon inte tyckte att det här var ett så dåligt förslag. Hon skulle ställa upp på det. Jag tycker att man skall ta ansvar i sin roll som föredöme, som statsrådet också lyfte fram i sitt interpellationssvar.

Jag tror inte att vare sig föräldrar, barn eller flickor som går in i en idrottsaktivitet i 6–7-årsåldern förväntar sig att flickorna skall behöva ställa upp i badkalendrar eller olika aktiviteter mer eller mindre avklädda för att dra in pengar till den egna klubben eller det egna förbundet. Det tror jag faktiskt på sikt kommer att avskräcka många flickor från att gå in i idrottsvärlden och kanske många föräldrar från att ställa upp på den här typen av aktiviteter i fortsättningen.

Men jag hälsar med glädje att ministern lyfte fram jämställdhetsperspektivet och att det också skall genomsyra den idrottsproposition som kommer under våren.

Anf. 3 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag delar Peter Pedersens uppfattning om vikten av att vi som vuxna är förebilder på olika områden. Det gäller inom idrotten precis som inom andra områden i samhället. Med vårt sätt att vara och agera sätter vi gränser och kan påverka och förändra normer och attityder. Att då stötta både killar och tjejer och se till att de kan träna och tävla på lika villkor måste vara en självklarhet.

Lika självklart är det att både killar och tjejer skall kunna träna och tävla inom de idrotter de själva tycker är roliga och intressanta. Det är inte vi som skall sätta upp normer för vilka idrotter som passar för killar och tjejer, utan det måste var och en själv få pröva.

När det handlar om att stötta kan det vara allt från personliga träningsprogram till tillgång till lokaler och träningstider, att fördela dessa mer rättvist mellan killars och tjejers idrotter. Det handlar också om sådana saker som klädsponsring och möjligheten att åka på cuper och träningar.

Debatten om vilka kläder som är snygga eller inte inom idrotten tycker jag är mycket märklig, eftersom vad som är snyggt i allra högsta grad är subjektivt. Självklart måste det vara praktiska kläder som är utgångspunkten när man skall träna.

Här menar jag att vårt ansvar som vuxna är extra stort. Att vara tonåring är inte alltid lätt. Vi matas alla, i alla åldrar och i alla tider i livet, av bilder på hur kvinnor skall vara och hur män skall vara. De bilderna är extra hårda och extra tydliga just under tonårstiden. Vi kan se exempel på det i fråga om tjejer och deras hets efter att vara smalare och prestera bättre, men också när det gäller killar och kraven på att vara större och starkare. Vi ser också att både killar och tjejer på olika sätt via genvägar försöker att ta sig fram till den självbild de blir presenterade för.

Jag är orolig inför den här utvecklingen. Som vuxen och förälder är jag beredd att ta ett stort ansvar för att det hela tiden förs en aktiv debatt om synen på killar och tjejer och om vikten av att killar och tjejer alltid i olika sammanhang har samma villkor. I det här fallet, inom idrotten, måste killar och tjejer kunna träna och tävla på lika villkor och göra egna, personliga val i fråga om vad man själv tycker är roligt och vad man själv vill ställa upp på eller inte.

Anf. 4 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Jag tycker att det är mycket tillfredsställande att statsrådet Messing har en klar linje i den här frågan. Jag förväntar mig då också att det kommer att ge klara avtryck i den idrottsproposition som läggs fram i maj i år.

Jag vill också kort nämna ett annat problem. Det finns en utredning inom svensk television – jag vet inte om den är klar – som heter *Män och kvinnor i rutan*. Där konstaterar man att trots att det är ungefär lika många kvinnor som män, eller flickor som pojkar, som idrottar märks en skillnad i intresse i sportprogrammen. 15 % av dem som intervjuas i våra sportprogram i Sveriges Television utgörs av kvinnor. Ofta handlar det då om individuella idrotter.

Ett annat problem som man lyfter fram i sammanhanget är att när mäns prestationer värderas fokuserar man ofta på den som gör de bästa prestationerna. Det kan man ifrågasätta ur andra synvinklar, då ju idrot-

Prot. 1998/99:59

19 februari

Svar på
interpellationer

ten har ett bredare perspektiv. Men när det gäller kvinnliga idrotter, t.ex. damtennis, är det uppenbart att man inte alls är speciellt intresserad av den som vinner tävlingen. I stället fokuserar man på vissa gestalter som har ett högt marknads- och sponsorrvärde i andra sammanhang.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att man tar en diskussion om detta dels med idrottsrörelsen, dels med de enskilda utövarna. Man måste försöka tona ned det här, inte bara kortsiktigt se till att få in sponsorer för egen del via diverse utvik i mer eller mindre obskyra tidningar, uppställande i badkalendrar eller vad det kan vara. I stället bör man försöka att faktiskt lyfta fram idrottsrörelsen och idrottens mål som det som gör att man idrottar.

Sedan är det viktigt att man har ett personligt val när det gäller vad man sätter på sig för kläder. Man måste vara medveten om – precis som när det gäller dopning och andra företeelser inom idrotten som vi vill bekämpa – att man sätter en måttstock som många ungdomar sedan tar efter. Här har även kvinnliga idrottare ett väldigt stort ansvar. Också vi som politiker måste, när vi stöder idrotten med pengar, väldigt tydligt markera att vi inte accepterar den här typen av snedvridning som kan spolia en stor del av det jämställdhetsarbete som vi bedriver i övrigt.

Anf. 5 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Det skall självklart vara lusten till idrotten som driver oss framåt, oavsett om vi är killar eller tjejer, kvinnor eller män – lusten att prestera bättre, kanske orka lite till och också, förhoppningsvis, någon gång få stå där högst uppe på pallen och få en medalj och ett kvitto på att det jag gjort har varit bra.

Att skapa förutsättningar för killar och tjejer att träna under sådana förutsättningar att man hela tiden kan utveckla både sitt idrottande och sin personlighet på jämställda och jämlika villkor kommer att vara en av utgångspunkterna när jag lägger fram den idrottspolitiska propositionen. Jag försäkrar att jag skall göra det jag kan för att i enlighet med regeringens ambition styra de statliga pengarna så att de blir både jämställda och jämlika.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1998/99:113 om individens rättssäkerhet

Anf. 6 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Viviann Gerdin har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka rättssäkerheten i vårt land. Viviann Gerdin har också tagit upp frågor om bl.a. tolkningsföreträdare, ”retroaktiv lagstiftning”, domstolarnas utredningsskyldighet samt statens ansvar.

Viviann Gerdin har ställt sin fråga med utgångspunkt i de bedömningar som myndigheter och domstolar har gjort i ett visst mål om mervärdesskatt. Enligt Viviann Gerdin ligger målet för närvarande i Regeringsrätten.

Mot denna bakgrund vill jag inledningsvis nämna att jag som minister inte kan kommentera enskilda mål eller ärenden. Jag kommer därför inte

i det fortsatta att beröra detta mål och inte heller de lagar som är aktuella i det målet.

Viviann Gerdin är givetvis oförhindrad att initiera ändringar i de materiella regler som gäller för t.ex. beskattningen i vårt land. Viviann Gerdin kan givetvis ta upp en diskussion om skattereglerna med finansministern. Att interpellationen riktas till mig synes bero på att Viviann Gerdin anser att myndigheter och domstolar mer allmänt inte efterlever intentionerna i de lagar som riksdagen har beslutat om.

För egen del tror jag inte att det förekommer att myndigheter medvetet tillämpar lagar och förordningar på ett sätt som inte varit avsikten. Jag anser att det myndighets- och rättsväsende som vi har i dag och den kompetens som finns hos dem som arbetar där borgar för mycket högt ställda krav på rättssäkerhet. Men det finns å andra sidan inte något som är så bra att det inte kan bli bättre. Inom Regeringskansliet pågår därför ett ständigt arbete med att förändra och förenkla lagar och förordningar. Vidare övervägs också hur myndigheterna och domstolsväsendet skall anpassas för att bättre motsvara de högt ställda krav som de som lever eller verkar i vårt land har rätt att ställa. Utgångspunkten för detta arbete är och måste också vara medborgarnas perspektiv.

Inom exempelvis förvaltningsrättens område har flera reformer genomförts för att stärka den enskildes ställning. Jag kan här nämna att tyngdpunkten i den dömande verksamheten lagts i första instans, införandet av tvåpartsprocessen samt att myndigheters beslut i större omfattning än som tidigare gällt kan överklagas till domstol.

Som Viviann Gerdin, i egenskap av ledamot i den lagstiftande församlingen, torde vara väl medveten om är det nästintill omöjligt att stifta lagar och förordningar som är så exakta och så fullkomliga att inga tolknings- eller tillämpningsproblem uppstår. Det är således ofrånkomligt att tvister, även mellan myndigheter och enskilda, emellanåt aktualiseras. Det är också väl värt att ha i minnet att av alla de beslut som dagligen fattas av våra myndigheter är det endast ett försvinnande litet antal som leder till oenighet eller i förlängningen till rättegång.

Domstolarna har att bedöma utredningen i målet och också att tolka tillämpliga lagar. Ytterst är det de högsta rättsliga instanserna, Högsta domstolen och Regeringsrätten, som skall lämna vägledande besked om hur lagar och förordningar skall tillämpas och tolkas. Ett sådant förfarande är givetvis förenat med en viss tidsutdräkt som naturligtvis inte är bra men som samtidigt är ofrånkomlig. Det behöver knappast påpekas att det här är en ordning som är i linje med vad som föreskrivs i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.

Retroaktivt verkande lagstiftning förekommer sällan och på vissa områden inte alls. Lagstiftaren, dvs. riksdagen, har i vissa fall uttryckligen uttalat att ett beslut kan ändras även till nackdel för den enskilde trots att det gått en tid från det att det ursprungliga beslutet meddelades. En annan sak är att de mål som domstolarna prövar naturligen avser redan inträffade händelser.

Det åligger i allmänhet parterna att själva lägga fram den utredning som domstolarna sedan har att pröva. Det ankommer emellertid på domstolarna att, som det uttrycks i lagtexten, se till att målen blir så utredda som deras beskaffenhet kräver. Denna princip gäller också hos våra myndigheter. Vidare skall myndigheter och domstolar enligt regerings-

Prot. 1998/99:59
19 februari

Svar på
interpellationer

formen beakta allas likhet inför lagen och iaktta saklighet och opartiskhet.

För de allmänna förvaltningsdomstolarnas del innebär utredningsskyldigheten i princip att domstolarna skall vägleda parterna om hur deras utredningar i olika avseenden bör kompletteras. Det finns också en omfattande praxis som visar hur långt domstolarnas utredningsskyldighet sträcker sig i olika typer av mål.

Jag anser att den rådande ordningen är väl avvägd. Det tillvägagångssätt som Viviann Gerdin efterlyser synes närmast vara att likna vid ett inkvisitoriskt förfarande. Jag tror inte att det är många andra som vill ha en sådan ordning. En enskild som inte når framgång med sin talan i ett mål där domstolen både utrett och beslutat på egen hand torde nog tappa förtroendet för rättsväsendet.

Viviann Gerdin frågar vilket ansvar myndigheter har för tjänstemäns misstag och anser att det måste klargöras. Frågan om tjänstemännens ansvar är besvarad i lagstiftningen. Inledningsvis kan jag erinra om tjänstefelsbrottet i brottsbalken och det disciplinära ansvaret i lagen om offentlig anställning. Jag kan också erinra om den tillsynsverksamhet som de centrala förvaltningsmyndigheterna utövar, ytterst den tillsyn som utövas av Riksdagens ombudsmän och Justitiekanslern.

Beträffande det ekonomiska ansvaret svarar staten enligt skadeståndslagen bl.a. för sådana skador som orsakas av fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Statens skadeståndsansvar har nyligen utökats till att avse också skador som vållas av att en myndighet genom fel eller försummelse lämnar felaktiga upplysningar eller råd. Härutöver har staten i vissa fall ett strikt ansvar för skador som uppkommer i statlig verksamhet. Jag kan nämna bestämmelserna om ersättning till den som varit berövad sin frihet exempelvis på grund av misstanke om brott. Här kan jag hänvisa till den rikhaltiga praxis som utvecklats hos bl.a. Justitiekanslern och i domstolarna.

Avslutningsvis kan jag konstatera att rättssäkerheten i vårt land ligger på en mycket hög nivå. Därtill kommer att lagstiftningen redan i dag faktiskt innehåller regler i alla de avseenden som Viviann Gerdin synes efterlysa, regler som också tillämpas av de rättsvärdande myndigheterna.

Anf. 7 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret angående individens rättssäkerhet och vill dessutom göra några kommentarer till det.

Jag har valt att redovisa en verklig händelse men utelämnat namn, därför att jag har förståelse för att justitieministern inte kan kommentera enskilda mål. Jag efterlyser därför ett mer principiellt ställningstagande. Men det har varit praktiskt att använda fallet som ett exempel på hur människor kan bli drabbade när myndigheterna inte är överens.

För mig är det här inte heller enbart en skattefråga. Den frågan finns naturligtvis med, eftersom händelsen kan leda till att personen kommer att förlora allt han äger. Det rör sig om en eftertaxering på en halv miljon.

För mig handlar det även om rättssäkerhet eller inte och om konsekvenserna av att myndigheter inte är överens om regeringens myndighetsföreskrifter. Det blir så att säga en kamp mellan David och Goliat.

I det här fallet gäller det moms eller inte moms. Om man läser Riksskatteverkets anvisningar i momsbroshyren verkar det hela vara mycket enkelt. Men det har visat sig bli mycket komplicerat, för Riksskatteverkets anvisningar tas tydligen inte på allvar, åtminstone inte i det här fallet.

Här har det inte förekommit några olagligheter från den privata sidan, utan myndighet nr 2 gör efter många år en annan bedömning än myndighet nr 1 har gjort och utkräver moms retroaktivt för åtta år. Jag undrar hur många som skulle finna sig i en eftertaxering under så lång tid, efter att ha följt anvisningar. Dessutom har personen aldrig fått in de pengar som skattemyndigheten kräver in.

Av detta kan man dra slutsatsen att myndigheternas beslut inte skulle vara tillförlitliga samt att regeringen har ett ansvar att förtydliga sig. Jag kan erkänna och förstå att gränsdragningar kan vara svåra i vissa fall. Men i det här fallet är det för mig och även för andra solklart. Här råder det meningsskiljaktigheter mellan myndigheterna, och det skall inte drabba tredje man.

Trots att människor är laglydiga och följer myndigheternas anvisningar kan de utsättas för retroaktiv lagstiftning här i Sverige. Jag tycker att det är mycket allvarligt. Jag anser också att regeringen har ett stort ansvar och möjligheter att rätta till de fel som har begåtts.

I svaret till mig anges att jag skulle anse att myndigheterna inte efterlever intentioner i de lagar som riksdagen har beslutat och att myndigheterna skulle tillämpa lagar och förordningar på ett sådant sätt som inte varit avsikten. Men så enkelt är det inte. Det kan faktiskt vara så att anvisningarna och budskapen har varit för många och för spretiga, vad vet jag.

Jag har i stället funderingar på om regeringen har varit otydlig. Det är ju regeringen som utfärdar och kungör lagar. Även när det gäller förordningar och myndighetsföreskrifter är det regeringens ansvarsområde.

I svaret kan jag ana att justitieministern till viss del kan hålla med mig. Detta med hänsyn till att Regeringskansliet ständigt arbetar med förbättringar och även är medvetet om att fel förekommer. Vidare överväger också justitieministern hur myndigheter och domstolsväsende bättre skall anpassas till de höga krav som vi har rätt att ställa, och det tycker jag hedrar er.

Justitieministern säger att det också måste vara ur medborgarperspektiv. Det är för mig mycket väsentligt och ett absolut krav att vi har medborgarperspektivet med.

Enligt justitieministern skulle det vara nästintill omöjligt att stifta lagar och förordningar som är fullkomliga och utan tolkningsproblem. Till viss del kan jag också förstå det.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:59
19 februari

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 1998/99:127 om Schengen

Anf. 8 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Tom Heyman har frågat vilka åtgärder som jag avser att vidta för att problem inte skall uppstå för gränstrafiken som passerar via våra hamnar vid Sveriges operativa anslutning till Schengensamarbetet.

Tom Heyman är orolig för att Sveriges operativa anslutning till Schengensamarbetet skall leda till väsentligt krångligare och mer omfattande inrese- och kontrollbestämmelser för sjöfarten. Hans oro gäller för såväl den yrkesmässiga sjöfarten som för fritidsbåtarna. Något fog för en ökad kontroll för dessa båda kategorier av trafik kan Tom Heyman inte se, utan påpekar tvärtom att risken för att okontrollerad invandring och andra oönskade inresor sker med hjälp av sjötrafiken är liten.

Enligt de bestämmelser som gäller i dag får inresa till Sverige från ett annat nordiskt land endast äga rum antingen via en passkontrollort eller via ett särskilt gränsövergångsställe. Vilka orter som är gränsövergångsställen bestäms av Rikspolisstyrelsen efter samråd med Generaltullstyrelsen, Statens invandrarverk och länsstyrelsen (5 kap. 2 § utlänningsförordningen [1989:547], UtfF). Det finns för närvarande 181 gränsövergångsställen och 47 passkontrollorter i Sverige. Detta innebär således att det redan nu finns krav på hur inresa från ett nordiskt land skall gå till.

I dag gäller för inresa till Sverige från ett utomnordiskt land att den i princip får göras bara via orter där det finns passkontroll (5 kap. 1 § UtfF). I utlänningsförordningen finns en uppräknig av de 47 orter som är passkontrollorter. Det finns också ett bemyndigande för Rikspolisstyrelsen att efter samråd med Statens invandrarverk föreskriva att även andra orter skall vara passkontrollorter. Även här finns således bestämmelser som begränsar möjligheterna att resa in i Sverige på vilket ställe som helst.

Vår strävan är att förfarandet med personkontroll för sjöfarten skall bli enklare. Jag återkommer till hur det skall ske.

Dagens regelverk innebär alltså att alla som reser in till Sverige hänvisas till vissa bestämda orter, vare sig de kommer sjövägen eller landvägen. Det är således inte fritt fram för vare sig nöjesbåtar eller yrkesmässig sjötrafik från utlandet att fritt ta sig in i Sverige, utan de skall göra det via särskilda orter. Den som i dag seglar från Gilleleje i Danmark till Hallands Väderö eller från Skagen till Vinga gör sig redan i dag skyldig till en överträdelse av gällande regler, eftersom ingen av dessa orter i Sverige är gränskontrollövergångsställen. Däremot är Marstrand gränskontrollort.

Enligt Schengenkonventionen skall i princip all trafik över havet anses ha passerat en yttre gräns. Både själva konventionen och tillämpningsföreskrifterna medger dock vissa undantag från den huvudregeln. T.ex. undantas reguljär färjetrafik och vissa fiskefartyg. Även en stor del av fritidsbåttrafiken undantas från kontroll.

Jag återgår nu till Tom Heymans fråga. Vad skall jag då göra för att onödigt krångel inte skall uppstå?

Rikspolisstyrelsen, Generaltullstyrelsen och Kustbevakningen håller nu på att utarbeta ett system för hur denna kontroll i praktiken skall utformas vid de nordiska kusterna och skärgårdarna och de gör det i samråd med de övriga nordiska länderna. En självklar utgångspunkt för detta

är en ordentlig och gemensamt utförd analys av de eventuella hot i form av risk för okontrollerad invandring och andra oönskade inresor som sjöfarten för med sig i de nordiska länderna. Vilken gräns- och personkontroll som sjöfarten hit i praktiken skall underkastas måste bestämmas utifrån en sådan analys. Givetvis skall trafiken över havet inte onödigtvis försvåras. Våra förhandlingar inför ett svenskt fullständigt deltagande med öppna gränser i Schengensamarbetet syftar till att göra personkontrollen så enkel som möjlig och få en tillämpning av Schengenkonventionen som passar de nordiska förhållandena.

Sammanfattningsvis delar jag Tom Heymans uppfattning att det knappast verkar finnas något påtagligt behov av att öka gräns- och personkontrollen i sjötrafiken mellan Schengenländerna. Myndigheterna i de nordiska länderna arbetar också utifrån det antagandet när de skall anpassa de nordiska reglerna efter Schengenregelverkets praktiska tillämpning i dessa delar.

Anf. 9 TOM HEYMAN (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på interpellationen. Det är ett mycket bra och klargörande svar.

Inledningsvis gav justitieministern en redogörelse för befintliga regler i dag. Jag avslöjar ingen större hemlighet när jag säger att ingen egentligen tillämpar reglerna i dag. Det finns dessbättre ingen myndighet som anstränger sig för att tillämpa dem. Jag kan själv tillstå att jag har brutit mot dessa regler ett antal gånger när jag har seglat i Danmark.

Jag noterar med tillfredsställelse att det är justitieministerns strävan att för framtiden förenkla regelverket. Utgångspunkten för bestämmelserna skall vara behovet i en framtida hotbild. Arbetsgruppen som ser över denna fråga har hittills inte haft den utgångspunkten. I stället har man arbetat för att åstadkomma en bokstavstrogen tolkning av Schengenreglernas tillämpningsbestämmelser. Det går inte att tolka idéerna på något annat sätt, t.ex. att allt genomgående tonnage till Väneren skall tvingas till kaj i Göteborg för person- och passkontroll. Det är ett förfarande som slopades för flera år sedan.

Ministern säger mycket glädjande att trafiken inte skall försvåras. Jag tackar också för att det är departementets uppfattning. Idén om att införa ett stort radiokontrollsystem i Öresund är inte ägnat att förenkla trafiken. Ett sådant system blir än mer bisarrt om det skall ske en radiokontroll av alla fritidsbåtar. Många rör sig inom synhåll för Öresundsbron, där både tåg och bilar skall passera helt fritt.

Fru talman! Det gläder mig att justitieministern delar min uppfattning att det fysiska kontrollbehovet i dessa relationer är ganska ringa. Jag hoppas att svaret som ministern har givit får avtryck i det framtida arbetet i arbetsgruppen och i den proposition som skall läggas fram. Då kanske reglerna blir bättre än vad de är i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:59
19 februari

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 1998/99:136 om rättsväsendet

Anf. 10 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Gunnel Wallin har frågat vilka åtgärder som jag avser att vidta för att garantera polisens närvaro i hela landet och ett väl fungerande åklagarväsende. Gunnel Wallin har också frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att se till att de nuvarande tingsrätterna får finnas kvar.

Gunnel Wallin uttrycker i sin fråga oro över att polisens resurser inte är tillräckliga på många mindre orter i Sverige. Gunnel Wallin nämner att många polisstationer tvingas hålla stängt på kvällar och helger, vilket hon befarar leder till en minskad polisiär närvaro med förlängda utryckningstider som följd.

Rättsväsendet har under en följd av år varit föremål för ett omfattande reformarbete, vars syfte har varit att tillförsäkra medborgarna hög kompetens och hög rättssäkerhet vid rättsväsendets samtliga myndigheter. Reformarbetet har också varit inriktat på att effektivisera de olika verksamhetsgrenarna, vilket har gjort rationaliseringar nödvändiga.

Medborgarnas förtroende för polisväsendet och den trygghet de upplever grundar sig till stora delar på att polisen kommer då den tillkallats. Grundläggande för en väl fungerande polisiär verksamhet, som bl.a. medger snabba ingripanden, är att dess resurser används på ett ändamålsenligt sätt. Tack vare att polisen i allt högre utsträckning arbetar problemorienterat, på tider då den verkligen behövs och med hjälp av ny och avancerad teknik, har vi fått en poliskår som är mer flexibel, bättre dimensionerad och mer lätttröglig än tidigare, något som i sin tur är ägnat att förkorta utryckningstiderna. En kvälls- eller helgöppen polisstation är i sig ingen garanti för snabba polisiära ingripanden. Snarare är det så, att den senaste tidens utveckling mot fler poliser i yttre tjänst borde ha en större reell inverkan på tryggheten än bemannade polisstationer.

Jag vet att det i vissa delar av landet kan vara svårt för polisen att helt tillgodose de krav som allmänheten ställer. Det gäller särskilt i glesbygden på grund av de stora geografiska avstånden. Så har det alltid varit. För att öka tryggheten i glesbygden och i landet i övrigt har emellertid regeringen uppdragit åt Rikspolisstyrelsen att beskriva förutsättningarna för att ta andra myndigheter eller icke polisutbildade personer i anspråk för vissa polisiära uppgifter. Enligt regeringens direktiv för uppdraget kan Rikspolisstyrelsens redovisning också omfatta förslag om andra åtgärder som kan vidtas för att komplettera polisens verksamhet med att övervaka allmän ordning och säkerhet. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juni i år. Utifrån vad Rikspolisstyrelsen redovisar kommer jag att överväga åtgärder på området.

Gunnel Wallin anser att en översyn bör göras i syfte att utreda hur åklagarnas arbete kan effektiviseras och ges förutsättningar att fungera i hela landet.

Inom åklagarväsendet initierades under 1996 den s.k. åklagarreformen, vars syfte var att säkerställa medborgarnas krav på hög kompetens och rättssäkerhet. Reformen har givit oss ett väl fungerande åklagarväsende med en väsentligt förbättrad resursanvändning. Åklagarmyndigheterna är i dag färre, flexiblare och mindre sårbara än tidigare. Den renodlat brottsbeivrande verksamheten har koncentrerats till landets

åklagarkamrar, belägna längst ut i organisationen, närmast den lokala polisen.

Jag är glad att kunna konstatera att åklagarväsendet har återtagit sin arbetskapacitet efter den tillfälliga nedgången i samband med åklagarreformen. För att ytterligare höja kvaliteten och effektiviteten i verksamheten pågår en vidareutveckling av samverkan mellan polis och åklagare. När det gäller IT-användningen pågår flera intressanta projekt för att öka effektiviteten, t.ex. ett projekt som avser elektronisk överföring av data mellan åklagare och polis. Det är viktigt att möjligheterna till s.k. avståndskommunikation hela tiden förbättras, bl.a. för att reducera antalet tidsödande resor.

Mot bakgrund av den pågående moderniseringen av åklagarväsendet finner jag i dag inte några skäl för att initiera en särskild översyn av verksamheten.

Gunnel Wallin anser att det är av största betydelse att det nuvarande antalet tingsrätter kan behållas, eftersom kunskap om personer och områdeskännedom är viktiga delar i domstolarnas arbete. Hon framhåller att samverkan mellan olika myndigheter utan långa transporter är av stor betydelse för alla delar av vårt land.

För domare och nämndemän är en generell kännedom om samhället och medborgarnas villkor av stort värde. När det däremot gäller mer ingående kunskaper om förhållanden sidoordnade själva föremålet för processen, får de i princip inte ha någon betydelse i den dömande verksamheten.

När det gäller frågan om var och i vilken omfattning organisationsförändringar inom domstolsväsendet kan bli aktuella är det något som jag i dag inte kan svara på. Utfallet av de olika försöksverksamheter som för närvarande bedrivs vid några av landets domstolar, och som personalen aktivt deltar i, kommer nämligen till stora delar att vara styrande för vilka åtgärder som skall vidtas. Naturligtvis kommer särskild vikt att läggas vid medborgarnas krav på god service och deras behov i övrigt.

Jag håller med Gunnel Wallin om att en väl fungerande samverkan mellan rättsväsendets myndigheter är något som är eftersträvänsvärt och värdefullt, inte bara för att undvika långa och tidsödande transporter, utan av flera skäl. Genom en nära myndighetssamverkan skapas förutsättningar för ett optimalt utnyttjande av rättsväsendets samlade resurser. Jag avser att under våren tillsätta en beredning med uppgift att ta fram underlag för regeringens fortsatta arbete för ett modernt och väl sammanhållet rättsväsende av hög klass.

Anf. 11 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Först vill jag tacka justitieministern för svaret.

Jag vill börja med att göra kommentarer när det gäller polisen. Det sägs i svaret att för reformarbetet är målet att tillförsäkra medborgarna hög kompetens och hög rättssäkerhet vid rättsväsendets samtliga myndigheter samt effektivisering och att resurserna används på ett ändamålsenligt sätt.

Då ställer jag mig frågan: Hur ser det ut i verkligheten, t.ex. på den skånska landsbygden eller uppe i Norrlands inland? I en ort på den skånska landsbygden är 5 av 15 polistjänster obemannade. Det innebär att de övriga 10 får arbeta övertid. Medelåldern är 50 år. Frågan är: Hur

Prot. 1998/99:59
19 februari

Svar på
interpellationer

länge orkar dessa poliser jobba med så mycket övertid? Det är inte säkert att det kommer någon och löser av vid utryckning. Närpolisverksamheten har diskuterats, och den är nog bra, men det måste finnas tillräckligt med personal för att det skall fungera.

I dag ringer medborgarna bara en gång till polisen. Antingen är det ingen som svarar, eller också hamnar man i en sluss och slussas runt. Om någon svarar är det ändå ofta så att polisen inte kommer ut, då man har en annan prioritering. Det gör att förtroendet för polisen naggas hårt i kanten.

Personalsituationen betyder att det inte blir hög kompetens och hög rättssäkerhet när det inte finns personal. De civilanställda som har blivit uppsagda tidigare saknas verkligen i arbetet i dag.

I svaret sägs att det är utvecklingen mot fler poliser i yttre tjänst som har större reell inverkan på tryggheten än bemannade stationer. Samtidigt säger ministern i nästa stycke att det särskilt i glesbygden kan vara svårt att tillgodose de krav som allmänheten ställer.

Tryggheten består rimligen av två delar: att man vet att brott klaras upp och att det finns en polisiär närvaro. Om det första kravet innebär att man måste ha rimliga resurser också i inre tjänst, innebär det andra att otillräcklig närvaro i glesbygden bidrar till ökad otrygghet.

Vi vet också att våldsbrotten har ökat med ca 40 % under en tioårsperiod, och det skapar oro. Det är viktigt för medborgarna att kunna känna trygghet och att veta att det finns en polis som man kan nå.

Regeringens direktiv till Rikspolisstyrelsen att ta andra myndigheter eller icke-polisutbildade personer i anspråk för vissa polisiära uppgifter är ett led i att man ser att det inte räcker till och att man måste göra någonting. Men det får mig att tänka på alla de civilanställda som har sagts upp inom polisen. Hur hushållar vi egentligen med resurserna? Dessa personer hade ju en stor kompetens, god personkännedom och geografikännedom, vilket var otroligt värdefullt. Detta slängdes ut med badvattnet, kan man säga, när de sades upp. Är det meningen att brandmän och ordningsvakter skall ta på sig polisens yrkesroll? Hur blir det då med rättssäkerheten?

När det gäller servicen på landsbygden och mindre orter vill jag bara säga att det bekymrar mig som centerpartist att Tingsrätten i Åmål har lagts ned. Tingsrätter och deras kompetens behövs för att ge en god service i hela landet.

Anf. 12 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Jag har för avsikt att delta i den här interpellationsdebatten med anledning av att Gunnel Wallin har ställt tre viktiga frågor. Jag har själv valt att uppehålla mig vid frågan om tingsrätternas framtid, och det beror främst på att justitieministern i det skriftliga svaret inte nämnvärt har besvarat Gunnel Wallins frågor om tingsrätterna.

Gun Hellsvik har flera gånger varit uppe i interpellationsdebatterna, och förra året deltog hon i en debatt och frågade justitieministern om hon ansåg att det var lämpligt att regeringen skulle fatta beslut om att lägga ned tingsrätter. Under våren 1998 uttalade justitieministern klart och tydligt: Nu får det vara nog med att lägga kraft på nedläggning av tingsrätterna. Det var utifrån den tidigare utredning som hade pågått. Men det var i början av valåret. Strax efter valet i höstas var regeringen i full gång

och nedläggningsarbetet också. Det innebar, precis som Gunnel Wallin sade, att Tingsrätten i Åmål lades ned.

Nu är min fråga naturligtvis till justitieministern: Vilken eller vilka tingsrätter står på tur härnäst som regeringen har för avsikt att lägga ned?

Borde man inte, justitieministern, i stället tänka så här: Hur skall vi göra för att klara att de små tingsrätterna får bibehållas? Hur skall vi göra för att människor skall ha nära till sina tingsrätter, i stället för att lägga ned dem?

Nu finns det ett förslag som gör det omöjligt för vissa tingsrätter att överleva, och det är avsikten att överföra inskrivningsmyndigheten, kanske till lantmäteriet. Det blir dödsstöten för de mindre tingsrätterna.

Därför är min fråga till justitieministern: Kan vi inte vända på det här och försöka behålla de små tingsrätterna, och inte göra så att de läggs ned och det blir sämre service till medborgarna?

Anf. 13 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag har i grunden och i huvudsak inga invändningar mot vad Gunnel Wallin säger, vare sig beskrivningen av hur det kan se ut i verkligheten, vilka bedömningar man bör göra eller inriktningen av åtgärder, även om Gunnel Wallin inte sade särskilt mycket om det. Det är helt klart att vi behöver se över resursanvändningen.

Gunnel Wallin ställde frågan hur vi hushållar med våra resurser. Det var den grundläggande fråga som jag ställde mig när jag tog över ansvaret för polisen 1994. Jag fick ett ganska tydligt och omfattande svar från Riksrevisionsverket, som fick uppdraget att ta reda på hur vi hushållar med våra polisiära resurser. Riksrevisionsverkets rapport var ingen glad läsning. Det var helt klart så att vi inte använder våra resurser på det bästa sättet.

Det har lett till det stora reformarbete som pågår inom polisen. Det har också lett till att regeringen och därefter riksdagen har ställt sig bakom att polisen behöver få ytterligare resurser för att kunna utveckla sin verksamhet.

Det var inte bra att civilanställda blev avskedade i den utsträckning som skedde på sina håll. Men polisen hade ett problem när man blev uppmärksam på att man inte hade kontroll över sin ekonomi. Regering och riksdag ställde krav på att den myndigheten, liksom alla andra, skulle anpassa sig efter de resursramar som man har. I många fall var uppsägningen av de civilanställda motiverad från rationaliseringssynpunkt och skyndade kanske på att man förbättrade sina resurser, utnyttjade tekniken bättre och utnyttjade arbetstiden och förläggningen av den på ett bättre sätt. Men det är ingen tvekan om att det på sina håll också ledde till omfattande problem.

Vi säger därför i den budgetproposition som lades förra året att en del av de nya resurserna skall man överväga att använda för att anställa även personal av andra kategorier än polisutbildad personal.

I ett avseende har jag en något annan uppfattning än Gunnel Wallin. Det är viktigt för att skapa en större trygghet i vårt samhälle, att människor ser att det finns möjligheter att få hjälp om någonting händer, att man också använder sig av andra yrkeskategorier. Särskilt tror jag att detta är nödvändigt i glesbygden. Det är inget nytt problem när det gäller glesbygden att man har svårigheter att hantera de långa avstånden. Det

Prot. 1998/99:59
19 februari

Svar på
interpellationer

här kräver lite kreativitet. Det är dessutom inte alls nytt i vårt samhälle, utan de tankebanorna och det sättet att agera har vi sedan mycket lång tid tillbaka, helt enkelt av det naturliga skälet att Sverige är ett stort land men glest befolkat.

Jag hoppas att de förslag som så småningom kommer från polismyndigheterna kommer att visa att det finns möjligheter att utnyttja samhällets totala resurser på ett bättre sätt.

Detta skall naturligtvis inte på något sätt leda till en sämre rättssäkerhet. Ingen annan än polispersonal har rätt att utnyttja de maktbefogenheter som riksdagen har givit polismännen. Men det finns annat att göra än att utnyttja makt för att öka tryggheten i samhället, och det är det vi skall eftersträva.

Maud Ekendahl tar upp frågan om tingsrätternas framtid. Jag anser att Maud Ekendahl ställer fullständigt fel fråga om hon vill agera som en ansvarsfull politiker. Hennes fråga är hur vi skall klara att bibehålla tingsrätterna. Jag tror inte att det är den fråga som medborgarna ställer sig. Medborgarnas fråga är hur vi skall klara att säkerställa en bra rättskipning i vårt samhälle, där domstolarna fungerar på ett kompetent, hela tiden utvecklat sätt för att möta den mer komplicerade lagstiftning och den mer komplicerade verklighet som vi har att möta, en god service, hög rättssäkerhet och alla de andra krav som medborgarna ställer. Det är frågan som vi politiker är skyldiga att svara på.

Det är det arbetet inom domstolsväsendet går ut på för närvarande, med stort engagemang och inlevelse från den personal som arbetar i domstolarna. Det pågår en rad olika försöksverksamheter som skall visa hur man inom domstolarna i samarbete med medborgarna tycker att utvecklingen bör vara av domstolsväsendet.

Anf. 14 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag håller med justitieministern om att det behövs ytterligare resurser till polisen. Det har vi varit överens om. Det är en viktig bas att stå på. Men vi ser också att det saknas personal även om vi har resurser. Det tycker jag är mycket bekymmersamt. Det är därför som man i många kommuner ute i landet är mycket oroad i dag. Jag har hört uttalanden från kommuner på många håll om att man inte går med på detta utan vill ha hand om och ansvara för polisen själv. Man känner sig desperat i den situation som man befinner sig i.

Det finns många goda tankar. Teknikanvändningen innebär att man går en bit framåt. Jag tror också att vi får undersöka målen och om man gör rätt saker rent praktiskt. Volymmålen har t.ex. mött kritik. Man måste nå upp till ett visst antal t.ex. blåsningar i månaden, och det känns lite konstigt eftersom det kanske inte är det som är mest befogat och som gagnar allmänheten bäst.

Samhällssituationen är förändrad. Det gör också att det krävs fler åtgärder – kanske fler förebyggande åtgärder. Det är jag inte heller främmande för.

Jag tror att vi med gemensamma krafter måste ta tag i denna stora trygghetsfråga som är så viktig för hela befolkningen. Man märker att oron ökar om man lyssnar på medborgarna ute i samhället.

Jag ser med spänning fram emot resultatet av genomgången av hur man kan använda andra yrkesroller i denna situation. Jag är lite rädd för

att det blir konflikter mellan olika yrkesroller. Saker som jag tror att man kan överföra från polisen till andra verksamheter är t.ex. passhanteringen och hanteringen av viltolyckorna. Det är värt att pröva.

Man skall inte bara se hotbilder, utan man skall se möjligheter när det gäller hur vi kan använda resurserna på bästa sätt. Men jag vidhåller att oron är väldigt stor ute bland människorna, och vi måste hjälpas åt att göra någonting.

Vi har diskuterat intagningen till Polishögskolan. Är den tillräcklig? Det tar tid att få fram färdiga poliser, men vi ser att det finns ett stort glapp i dag. Medelåldern är så hög.

Jag hann inte säga så mycket om tings- och domstolsväsendet. Jag tycker att det viktigaste är att justitieministern, som hon säger i svaret, kommer att lägga stor vikt vid medborgarnas krav på god service och deras behov i övrigt. Det är just denna försämrade service på landsbygden som jag är oroad över. Jag kommer noga att följa denna fråga.

Anf. 15 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Först vill jag säga att jag nog är en lika ansvarsfull politiker som justitieministern är.

Dessvärre är det regeringen själv som kan fatta beslut om tingsrätternas nedläggningar. Det avgör inte riksdagen. Det finns en riksdagsmajoritet som vill behålla de små tingsrätterna, men regeringen kan göra vad den vill. Det var därför jag ställde dessa frågor. Vilken eller vilka tingsrätter står i tur att läggas ned?

Kompetens och säkerhet för medborgarna – det är precis vad de små tingsrätterna kan ge. Man kan ha kompetent personal. Man kan utveckla IT-verksamheten, t.ex. Man har alltid god service på små tingsrätter. Ärendena behandlas mycket fortare på små tingsrätter. Uteblivna förhandlingar förekommer inte alls så mycket som i storstäderna. Går vi tillbaks och tittar på hur det var 1994 ser vi att 65 miljoner kronor bara försvann i intet därför att folk inte inställde sig för att bli dömda i tingsrätterna.

Vi moderater har många förslag till hur vi kan åtgärda det. Vi kan inte bara låta pengar rinna ut i det svenska samhället på detta vis därför att folk inte kommer till tingsrätterna. Små tingsrätter klarar av det mycket bättre. Det finns personkännedom. Var bor folk? Var gömmer de sig när de skall inställa sig vid tinget?

Jag har ytterligare en fråga – på en halv minut, ser jag här – till justitieministern. Jag är fortfarande inne på små tingsrätter. Hur ser justitieministern på länsrätternas roll? Skulle man kunna splittra upp dem, där det går, för att få ut den verksamheten till tingsrätterna? Många gånger är länsrätten väldigt anonym för människor, och de har ändå en del med den att göra.

Anf. 16 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Gunnel Wallin tar upp frågan om den oro som finns på många håll. Det finns en oro. Det är ingen tvekan om det. Jag tror att det då är viktigt att människor får klart för sig hur den faktiska situationen är. Det är inte alltid så att oron motsvaras av de faktiska förhållandena. Det är viktigt att ha kunskap om hur det faktiska läget är, så att man också kan angripa de reella problemen.

Prot. 1998/99:59
19 februari

*Svar på
interpellationer*

Jag tror att det har väldigt stor betydelse att polisens arbete under senare år har inriktats på att bli mer problemorienterat. Man styrs av de problem som faktiskt finns i samhället och medborgarnas behov. Det kan låta som en självklarhet och borde egentligen vara det, men dessvärre har det inte varit det. Men nu tror jag att jag kan säga att polisens arbete i allt större utsträckning styrs av vilka problemen är och en vilja att utveckla metoder för att angripa de problemen.

En annan viktig sak som präglar polisarbetet numera är att man i större utsträckning också frågar sig vilka effekterna och resultatet av de insatser man gör faktiskt är, så att man kan anpassa och hela tiden förbättra sina åtgärder. Jag tror att det är sådant som kommer att leda till att människor upplever att vi faktiskt har en bättre förmåga än vi hittills har haft att skapa trygghet i samhället och inte minst få ned brottsligheten.

Jag tror att det är rätt att som Gunnel Wallin gör fråga sig om det inte finns arbetsuppgifter som polisen har i dag som likaväl skulle kunna göras av andra. Ett sådant renodlingsarbete och renodlingstänkande pågår inom polisen.

När det gäller tillgången till personal – särskilt polisutbildad personal – tror jag att det är väldigt viktigt att ha en långsiktig planering av vilken bemanning man vill ha, inte minst av hänsyn till att man måste se till att man har en jämnare åldersfördelning. Att man inte har haft denna långsiktiga planering är en brist som har funnits i tidigare politisk planering, anser jag. Nu har Rikspolisstyrelsen ett uppdrag att ta fram ett underlag för att de politiska instanserna skall kunna ta ställning till en sådan planering.

Maud Ekendahl återkommer till tingsrätterna och frågar varför vi inte delar upp länsrätterna. Återigen ställer jag mig frågan: Finns det någon medborgare som har krävt att länsrätterna skall organiseras på något annat sätt än i dag?

Vi har en länsrätt i varje län. Länsrätten har allt större betydelse för enskilda medborgare och för det lokala näringslivet. Det är länsrätterna som i allt större utsträckning garanterar mål och ärenden som har stor betydelse för medborgarna. Jag har inte upplevt att det finns kritik från medborgarna mot länsrätternas sätt att arbeta. Något krav på att göra länsrätterna mindre och sprida dem i större utsträckning över landet har jag inte upplevt att det finns.

Vi granskar givetvis också hur länsrätterna fungerar. I de försöksverksamheter som pågår över landet handlar det bl.a. om att de två olika domstolsorganisationer vi har skall lära av varandra och finna sätt att samarbeta, utnyttja sina resurser, ge personalen möjligheter att utveckla sin kompetens i högre utsträckning än i dag och utjämna obalanser och sårbarheter som kan finnas. Det är vad försöksverksamheten går ut på.

Jag kan bara beklaga att moderaterna, som faktiskt var de som tog initiativ till att se över domstolsorganisationen, totalt har tappat intresset för utvecklingen av våra domstolar.

Anf. 17 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag vill fortsätta diskussionen ett tag till och ta vara på alla tillfällen. Jag håller med om att det behövs kunskap. Men om man kommer ut i verkligheten och säger att kunskap behövs, står poliserna där och vet inte om de får avlösning eller inte. De orkar inte med mer

övertid. De har ett starkt tryck från medborgarna. Människor säger: Varför svarar ni inte på telefonen? Varför kommer ni inte ut när någonting händer?

För den enskilde är en händelse otroligt stor. När sedan polisen prioriterar och sätter den i sitt sammanhang kanske den har en lägre prioritet. Men det är jättesvårt att informera och föra ut den kunskapen. För den enskilde just i det ögonblicket är situationen fruktansvärd när man har blivit utsatt för ett intrång på något sätt.

Sedan tror jag också som justitieministern framhöll i svaret att det behövs ett stort samarbete mellan olika organ som arbetar med rättssäkerhet. Man kan även samarbeta på andra plan i samhället. Det tror jag har en stor betydelse i effektiviteten i samhällsarbetet.

Den långsiktiga planeringen när det gäller polisutbildningen tycker jag är glädjande. Tack så mycket för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:59
19 februari

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellation 1998/99:149 om det statliga stödet till brottsoffren

Anf. 18 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Ragnwi Marcelind har frågat mig vad jag avser att göra för att garantera det enskilda brottsoffrets rätt till effektiv och snabb handläggning av brott, förbättra det statliga stödet till brottsoffren samt inom polisen öka kunskapen om och förståelsen för brottsoffrens situation.

Jag delar helt och hållet Ragnwi Marcelinds uppfattning att brottsoffrens situation måste uppmärksammas. Att stärka brottsoffrens ställning är också en högt prioriterad fråga för regeringen. Det finns för närvarande ett brett upplagt arbete och ett spektrum av åtgärder med det syftet. Det är bl.a. fråga om dels en rad lagstiftningsåtgärder och en mängd insatser på myndighetsnivå, dels att stödja och utveckla samarbetsformerna med de ideella organisationerna. Det finns inte utrymme att här redogöra för allt. Jag begränsar mig därför huvudsakligen till de angivna frågorna.

Inledningsvis vill jag påminna om Brottsofferutredningens betänkande *Brottsoffer – Vad har gjorts? Vad bör göras?* (SOU 1998:40). Betänkandet ger en samlad redovisning av de lagstiftningsåtgärder och andra insatser till stöd för brottsoffren som genomförts sedan slutet av 80-talet. I betänkandet lämnas förslag om bl.a. bättre stöd till målsägande under rättegången, bättre bemötande av brottsoffer hos polis, åklagare och domstolar samt ökat ekonomiskt stöd till de ideella brottsofferorganisationerna.

Betänkandet har remissbehandlats, och mottagandet har på det hela taget varit mycket positivt. Den fortsatta beredningen pågår nu i Regeringskansliet. Avsikten är att en proposition skall kunna lämnas till riksdagen under hösten.

Behandlingen av Brottsofferutredningens betänkande ger tillfälle till såväl överbäganden om de principiella utgångspunkterna för samhällets åtgärder för brottsoffer som samlade insatser på området. Detta rimmar väl med behovet av en helhetssyn på brottsofferarbetet.

Ragnwi Marcelind tar mot bakgrund av Brottsoffermyndighetens handläggning av brottsskadeärenden enligt brottsskadelagen (1978:413) upp frågan om det enskilda brottsoffrets rätt till effektiv och snabb handläggning av brott. När det gäller Brottsoffermyndighetens handläggning av ärenden om brottsskadeersättning vill jag framhålla att myndigheten, som inrättades 1994, har visat mycket goda resultat. Som regeringen har framhållit i budgetpropositionen för innevarande år (prop. 1998/99:1, utgiftsområde 4, s. 108) bör dock myndighetens ansträngningar för att förkorta handläggningstiderna fortsätta.

Till riksdagen överlämnades nyligen propositionen 1998/99:41 om ändringar i brottsskadelagen. I propositionen föreslås bl.a. en ny bestämmelse om ansökningstid och preskription. Den nya bestämmelsen kommer både att underlätta hanteringen vid myndigheten och ge brottsoffren längre tid att söka brottsskadeersättning. Den syftar alltså bl.a. till att effektivisera handläggningen vid myndigheten. För att nå uppsatta mål och utveckla verksamheten har vidare myndighetens anslag fr.o.m. i år i enlighet med regeringens förslag ökat med 3 miljoner kronor till ca 12,5 miljoner kronor.

När det gäller effektiviteten vid handläggning av brott inom rättsväsendet i stort vill jag hänvisa till det svar jag nyss gav på Gunnel Wallins interpellation (1998/99:136) om rättsväsendet. Jag nämnde i det sammanhanget att regeringen avser att tillsätta en beredning för moderniseringen av rättsväsendet. Beredningen avses sammanfattningsvis få i uppdrag att främja helhetssyn, effektivitet och kvalitet i rättsväsendets verksamheter. Det handlar bl.a. om att bidra till att ärendenas handläggnings-tider blir kortare samt att informationen till den enskilde om vad som händer under ärendets gång blir bättre. Moderniseringsarbetet syftar alltså inte minst till att tillgodose varje medborgares och varje brottsoffers berättigade intresse av en snabb och effektiv handläggning av brott.

Regeringen har vidare nyligen i en lagrådsremiss lämnat ett lagförslag om försöksverksamhet med videokonferens vid handläggning av mål och ärenden i de allmänna domstolarna. Syftet med försöksverksamheten är att ge domstolarna redskap som möjliggör en mer flexibel handläggning av mål och ärenden och att erbjuda medborgarna ökad tillgänglighet till domstolarna.

Ragnwi Marcelinds fråga om förbättringar av det statliga stödet till brottsoffren ger anledning att nämna Brottsofferfonden. Från fonden delas varje år medel ut till forskning, utbildning, information samt till annan utvecklingsverksamhet på brottsofferområdet. Under det gångna året beslutades om utdelning av 12,2 miljoner kronor från fonden. Drygt 40 % av dessa medel avsåg bidrag till ideella organisationer. Projekt inriktade mot våld mot kvinnor har prioriterats.

En viktig insats för att förbättra och utveckla stödet till de ideella organisationernas arbete på brottsofferområdet är de försöksverksamheter med stöd till brottsoffer som regeringen beslutade om i september i fjol och som nu påbörjats.

Brottsofferjourernas riksförbund och Brottsoffermyndigheten har i var sitt projekt anställt en länsassistent respektive en samordnare. Länsassistenten skall inom ramen för brottsofferjourernas operativa verksamhet dels verka för att brottsoffren ges förbättrat stöd, dels öka tillgängligheten till jourerna för brottsoffren i Sörmlands och Östergötlands län.

Samordnaren, som är placerad i Örebro, skall där och på ytterligare ett antal orter bl.a. inventera det brottsofferarbete som finns samt ta initiativ till nya projekt och nätverk mellan ideell och offentlig verksamhet.

Regeringen kommer att följa verksamheterna noga för att sedan ta ställning till vilka lösningar som bör väljas för att stödja och utveckla brottsofferarbetet framöver.

För att vidga utrymmet för bidrag ur Brottsofferfonden till de ideella organisationerna kan fonden behöva förstärkas. Brottsofferutredningen har på denna punkt lämnat ett förslag om höjning av brottsofferavgiften med detta syfte. Regeringen överväger för närvarande förslaget.

Brottsofferutredningens betänkande omfattar också insatser för att inom polisen öka kunskapen om och förståelsen för brottsoffrens situation, bl.a. när det gäller grundutbildning och fortbildning. Jag vill som svar på Rangwi Marcelinds fråga på denna punkt också framhålla att brottsofferfrågorna redan i dag i Polishögskolans grundutbildning behandlas bättre än tidigare. De är en integrerad del av utbildningen. Eleverna får ta del av aktuell forskning. Frågor om våld mot kvinnor lyfts fram på ett tydligt sätt. I utbildningen ingår också ett block som gäller familjevåld. Frågorna tas upp såväl från ett psykologiskt som ett juridiskt perspektiv.

Rikspolisstyrelsen skall vidare enligt regeringens myndighetsgemensamma uppdrag om våld mot kvinnor, som beslutades i december 1997, inventera vilka särskilda insatser som görs vid polismyndigheterna i fråga om våld mot kvinnor. Inventeringen genomförs för närvarande vid landets samtliga polismyndigheter. Samtidigt inventeras polisens brottsofferarbete i övrigt. Genom arbetet sprids kunskaper, erfarenheter och goda exempel på brottsofferområdet till alla polismyndigheter.

En första redovisning av uppdraget skall lämnas den 1 juli i år. Redovisningen kommer att ge ytterligare underlag för det pågående arbetet på brottsofferområdet.

Anf. 19 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag vill tacka justitieminister Laila Freivalds för svaret på min interpellation, och särskilt för skrivningen där ministern säger att hon helt och hållet delar min uppfattning om att brottsoffrens situation måste uppmärksammas. Det som är viktigt inför framtiden är att se till att detta sker och att alla löften uppfylls.

På min första fråga som handlar om vikten av en snabb och effektiv handläggning av brott svarar ministern att Brottsoffermyndighetens hantering av ärenden har gett goda resultat. Detta uttryck, goda resultat, kan ju låta väldigt bra, men allt beror ju egentligen på vilket utgångsläge man har. Det handlar fortfarande om långa väntetider.

I regeringens proposition 1998/99:1 under utgiftsområde 4 på s. 44 säger regeringen att utredningsarbetet har fortsatt att uppvisa en negativ utvecklingen under 1997. Vidare säger man att balansutvecklingen 1998 visserligen är positiv totalt sett, men för vissa brottstyper har balanserna ökat. Man säger också att det är av största vikt att polisen vidtar kraftfulla åtgärder för att bryta utredningsverksamhetens negativa utveckling. För detta krävs resurser. Det är ju särskilt viktigt då det gäller handläggning av ärenden som gäller sexuella övergrepp på barn.

När det gäller fråga nummer två om förbättring av det statliga stödet hänvisar ministern bl.a. till en rad projekt som är på gång i hela landet. Jag håller med justitieministern om att det är mycket viktigt att ta till vara de ideella organisationernas verksamhet och att samordnaren i Örebro kan ta initiativ till nätverk mellan organisationer på olika orter.

Men när man studerar vart pengarna från Brottsofferfonden har gått blir jag lite fundersam. Till brottsofferjourernas löpande verksamhet gav Brottsoffermyndigheten 1,5 miljoner kronor under 1997. Ministern skriver i svaret att 40 % av de 12,2 miljoner kronor som delades ut 1998 avsåg bidrag till ideella organisationer. Jag tycker att det är mycket viktigt med forskningsprojekt osv., men samtidigt kan jag se en snedfördelning när det gäller fördelningen till verksamheter som har den direkta kontakten med brottsoffren. Kan ministern svara mig på hur vi skall få jämvikt i den fördelningen av pengarna?

Min tredje fråga besvarar ministern med att brottsofferfrågorna redan i dag är en integrerad del av polisutbildningen. Det är självklart bra, men faktum är att det är en bråkdel av alla poliser som just nu ingår i utbildning. Det är främst de som nyutbildas. Då det gäller fortbildning av redan utbildade poliser är detta ännu inte en högt prioriterad fråga. Här kommer vi tillbaka till resursbristen. Här är det nödvändigt med en medveten satsning på att alla som finns i tjänst i dag skall få en god information om hur möten med brottsoffer skall gå till.

Det räcker alltså inte med allmänna ordalag om att sprida kunskap, erfarenheter och goda exempel till polismyndigheterna. Det krävs insatser. Sättet att möta och stödja människor som utsatts för brott måste utvecklas.

Fru talman! Justitieministern hänvisar till en inventering som görs runt om i landet som skall visa hur brottsofferarbetet ser ut. Det välkomnar vi kristdemokrater. Vi hoppas att inventeringen inte stannar som en skrivbordsprodukt utan att den verkligen leder till åtgärder.

Anf. 20 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag tror att Ragnwi Marcelind sammanblandar två saker som ofta diskuteras parallellt. Det är dels Brottsoffermyndighetens handläggning av brottsskadeärenden, dels brottsutredningar som utförs av polis- och åklagarmyndigheter. Det som jag talade om i mitt interpellationssvar gäller Brottsoffermyndighetens hantering av skadeärenden som har utvecklats mycket positivt. En annan diskussion gäller brottsutredningar. Vi bör kanske inte sammanblanda dessa två saker.

Stödet till de ideella organisationerna är en av de frågor som Brottsofferutredningen har tagit upp. Det finns förslag som bereds i det sammanhanget.

Samma sak gäller polisutbildningen. Även om en del åtgärder redan har vidtagits för att höja insatserna när det gäller kunskap om brottsoffer, inte minst på kvinnoområdet, finns det ytterligare förslag från Brottsofferutredningen som övervägs.

Över huvud taget tycker jag ändå att man måste se till att det har gjorts mycket stora framsteg under de tio senaste åren. Men Brottsofferutredningens inventering och analys av det som har gjorts och vad som ytterligare behöver göras visar att det fortfarande finns mycket kvar att göra.

Det arbetet pågår, Ragnwi Marcelind. Mot bakgrund av det engagemang som så många har visat i den här frågan tycker jag inte att det finns någon anledning att tro att vi talar om skrivbordsprodukter. Verkligheten under de senaste tio åren visar väl tvärtom på att idé, ibland t.o.m. förvånande fort, har omsatts till verklig handling på detta område. Jag avser att säkerställa att det är den utvecklingen vi också kommer att ha framöver.

Prot. 1998/99:59
19 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 21 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag tror att vi är rörande överens om att det är viktigt att se till att det finns resurser för att ta itu med den situation som brottsoffren faktiskt hamnar i. Jag tror att justitieministern, precis som jag, får en rad samtal, brev och mejl från människor som har drabbats på ett eller annat sätt. Där kan man tydligt se att man inte följer de beslut som har fattats när det gäller information under utredningstiden samt när det gäller skadeersättning och det stöd som man behöver under den tid som hela den här processen pågår. Vi vet ju att man hamnar i olika faser under det att man försöker bearbeta det man har genomgått.

När det gäller resurser menar jag att det är viktigt att vi är med och påverkar så att fondutdelningen sker till verksamheter som ligger nära och i direktkontakt med dem som drabbats. Precis som jag sade, tycker jag att det är viktigt att man avsätter medel till forskning osv. Men när man tittar på fördelningen kan man lätt se att det är mindre belopp som går till de verksamheter som ligger mycket nära dem som har drabbats.

Det är mycket möjligt att justitieministern har rätt i att jag blandar ihop olika uppgifter när det gäller frågan om hur ärendena utreds. Men i det avseendet kan jag ändå konstatera att det uppenbarligen är så att vi ligger oerhört mycket efter enligt budgetpropositionen som kom i höstas. Det krävs mer resurser för att kunna utreda de här brotten så snabbt som man lovar, nämligen att 70 % av utredningarna skall ske inom en tremånadersperiod.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1998/99:162 om oljeväxtodling

Anf. 22 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Roy Hansson har frågat mig om jag avser att vid kommande ministerrådsmöte i EU och på annat sätt agera för att säkerställa fortsatt och om möjligt ökad odling av frö- och oljeväxter i Sverige till den andel som motsvarar Sveriges kvot inom EU.

EU-medlemskapet har inneburit en betydande minskning av den svenska oljeväxtodlingen. Samtidigt har odlingen av spannmål, ärter och oljelin ökat.

Oljeväxtodlingen har under senare år uppgått till ca 60 000 hektar, vilket innebär att ungefär hälften av den tillgängliga basarealen utnyttjats. Basarealen har också beräknats med utgångspunkt från arealerna före medlemskapet då lönsamhetsrelationen var mer fördelaktig för oljeväxter.

Kommissionens förslag i Agenda 2000 innebär samma arealbidrag för såväl spannmål som för oljeväxter.

De beredskapsskäl som vi tidigare hade i svensk jordbrukspolitik för att upprätthålla en oljeväxtproduktion som ungefär motsvarade den inhemska konsumtionen av oljor och fetter är inte längre giltiga.

Den svenska principiella inställningen är att marknadskrafterna i största möjliga utsträckning skall styra odlingens inriktning. Vi har därför förordat ett system där stödet per hektar är lika stort för de grödor som ingår i systemet. Marknaden skulle således styra odlingens inriktning och inte administrativa beslut i form av reglerade priser, stöd och odlingsbegränsningar.

Vi arbetar också för att få bort de administrativa odlingsbegränsningar som finns i nuvarande CAP. Detta skulle möjliggöra att de fördelar som finns i en gemensam marknad skulle utnyttjas bättre.

Ett generellt fortsatt extra stöd till oljeväxter enligt nuvarande modell innebär ökade kostnader för EU:s budget och därmed även för svenska skattebetalare. Samtidigt skulle ett ökat återflöde i form av arealbidrag till svenska oljeväxtodlare ske. Detta skulle dock vara lägre än kostnaden för svenska skattebetalare varför vi inte kan förorda ett sådant system.

Om särlösningar för oljeväxter i något område blir aktuellt bör även den svenska oljeväxtodlingen vara med i en sådan.

Anf. 23 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret.

Jag kommer från Gotland där jordbruksnäringen och livsmedelsindustrin har stor betydelse. Vi ser därför med oro på de förändringar – ofta till det sämre – som nu sker inom den svenska jordbrukssektorn.

Det är viktigt för svenskt jordbruk att vi kan bibehålla en så allsidig odling som möjligt. Det som nu bekymrar är den förändring av oljeväxtodlingen som är att befara.

Oljeväxtodlingen har minskat i Sverige. 1995 odlades 105 000 hektar, och under 1998 odlades enbart 54 000 hektar. Det har således skett en dramatisk minskning. Läger man därtill att Sveriges kvot är större än den areal som odlades 1995 blir minskningen ännu mer oroande. Jag utgår från att när Sveriges kvot bestämdes inom EU var den väl genomtänkt och balanserad med hänsyn till de arealer avbrottsgröda som är lämpliga.

Minskar nu denna odling av avbrottsgröda, vilket oljeväxtodlingen är, innebär det att vårt jordbruk blir ännu mer ensidigt. Det finns betydande nackdelar, och då inte bara odlingstekniska om man nu kan uttrycka det så, utan det innebär även förändringar av landskapsbilden. Jag tycker att det skulle vara till skada om jag i fortsättningen inte skulle mötas av de intensivgula rapsfälten när jag närmar mig Roma slätt på Gotland. Och vem vill gå miste om ett blommande linfält eller en åker med klöverfröodling.

Jag nämner i min interpellation också odlingens betydelse för biodling och honungsframställning och jag tycker att detta är en viktig del av svensk livsmedelsframställning.

Fru talman! Finns det något sötare än svensk honung?

Naturligtvis är ändå det viktigaste för jordbruket att ingå lämpliga växtföljder med tillgång till bra avbrottsgrödor. Hit hör oljeväxtodling

och fröodling. Jag tror att vi alla är överens om att så långt det är möjligt minska bekämpningsmedel i jordbruket och begränsa behovet av tillförsel av handelsgödsel.

Som jag nämner i min interpellation finns det ett stort antal studier som visar på att en växtföljd som innehåller avbrottsgrödor avsevärt minskar miljöbelastningen. Jag tror att vi alla önskar detta, i dag inte minst våra jordbrukare. Att sedan den biologiska mångfalden ökar så att säga på köpet är ytterligare en bonuseffekt. Det är därför viktigt att man vid förhandlingarna om jordbrukspolitiken som fortsätter inom EU så långt det är möjligt beaktar detta.

Fru talman! Det finns i jordbruksministerns svar en inriktning som jag till en del delar. Dock ser jag av svaret att det finns risk för att frö- och oljeväxtodlingen kommer att fortsätta att minska med de nackdelar som jag tror att vi alla är överens om att försöka undvika. Men jag tolkar den sista meningen i svaret så att jordbruksministern inte kommer att avvisa ett förslag, om det kommer ett sådant, om någon form av särlösning. Jag tror det vore bra om jordbruksministern kunde förtydliga detta något. Kanske är det så att det på departementet arbetas med någon form av särlösning för svenskt jordbruk.

Anf. 24 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Får jag börja med att säga Roy Hansson som kommer från Gotland att det finns särskild anledning, menar jag, att vara lite bekymrad över just den delen av vårt land. Gotlands landshövding var hos mig förra veckan och framförde den oro som uppenbarligen väldigt många människor på Gotland känner över framtiden och framtidsutsikterna för det gotländska jordbruket. Det gjorde hon på ett oerhört tydligt sätt, om jag säger så.

Det handlar både om sockerbetsodlingen och i det här fallet om oljeväxtodlingen, men också om jordbrukspolitiken i sin helhet. När Danisco lade ned sockerbruket i Roma gjorde regeringen särskilda insatser – väldigt mycket mer än normalt – för att omställningen skulle, om inte gå smärtfritt för det kan den ju aldrig göra, så i alla fall bli så lindrig som möjligt. Det var jag själv väldigt angelägen om. En ö som Gotland har ju alltid speciella problem, men också möjligheter får man väl tillägga.

Det förs fram i interpellationen att oljeväxter kan ha miljöfördelar framför en ensidig spannmålsodling, och det är ju naturligtvis så. I och för sig kan det gälla andra avbrottsgrödor också.

Vi är angelägna, och det finns också ett löfte från min företrädare till branschen, om att försöka hitta en lösning för oljeväxterna inom ramen för förändringen av den nuvarande jordbrukspolitiken inom EU. Det här har jag framfört inte en gång utan många gånger till kommissionären, senast förra veckan till det tyska ordförandeskapet och också till det tidigare österrikiska ordförandeskapet. Jag har framfört att vi har det här problemet och vi är bekymrade. Om andra delar av EU skall få särbehandling t.ex. för sina solrosor har vi sagt att det också skall omfatta Sverige och i det här fallet oljeväxterna.

Prot. 1998/99:59
19 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 25 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Som jordbruksministern sade har jordbruket stor betydelse för Gotland. Jag tror att det är det län som är mest beroende av dels jordbruket, dels livsmedelssektorn.

Jag kan väl här nämna att när det gäller sockerbetsodlingen som togs upp här var det ett dramatiskt avbrott. Men jag kan något glädja med att transporten har lyckats väl den här hösten. Jag tror att det var en transport som blåste inne, och jordbrukarna är nöjda. Dock är de naturligtvis inte nöjda med att de får betala en del av transporten själva, med det var en lösning. Jag beklagar ändå att bruket på Gotland inte kunde finnas kvar, både odlingstekniskt och för att det var en industrisysselsättning som var värdefull för orten.

Jordbruksministern tar också upp att en ö har möjligheter och svårigheter. Jag vill nog mest fokusera på möjligheterna. Vi har ett alldeles ypperligt klimat för just jordbruksproduktion. Jag tror att vi har mest soltimmar i Sverige. En del odlare utnyttjar detta väl, t.ex. morotsodlarna. Jag är säker på att de morötter som köps i Stockholm i dag kommer från Gotland till allra största delen.

Det var ju alldeles utmärkt att jordbruksministern och jag var överens om att just avbrottsgrödor har miljöfördelar där oljeväxtodlingen är en väsentlig del. Jag noterade med tillfredsställelse det jordbruksministern sade om att man skall försöka hitta en särlösning för just den här odlingen. Och som sagt, det är viktigt för vår del, både växtföljdmässigt, miljömässigt och inte minst landskapsbildsmässigt. Jag hoppas verkligen att de instundande förhandlingarna kommer att lyckas.

En god jämförelse är, som nämndes här, solrosodlingen. Såvitt jag förstår arbetas det intensivt från södra Europa för att få fram en lösning. Om jag har lärt mig detta de här veckorna har solrosodlingen och oljeväxtodlingen i den norra delen av Europa ungefär samma förutsättningar, och det kanske vore en förhoppning att man kunde få en lösning tillsammans med solrosodlingen i länderna i södra Europa.

Anf. 26 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag tror inte att vi är särskilt oense, utan jag tycker att vi har samma syn på Gotland som en lantbruksö. Det har vi också när det gäller att se om det finns möjligheter att hitta någon särlösning, om det blir en motsvarande särlösning för t.ex. solrosor. Jag vet att man jobbar mycket för det i de sydligare länderna, precis som jag har aktualiserat frågan om oljeväxtodlingen visavi olika parter i EU.

Vi tittar ju naturligtvis också på möjligheter till miljöersättningar. Men det är inte något alternativ som diskuteras i ministerrådet. Det är ett alternativ som vi i så fall lägger fram förslag om själva och så småningom får godkänt av kommissionen. Vi håller också på med ett nytt miljöprogram för den kommande perioden, så vi får väl avvakta. Men jag tror, som sagt, att våra uppfattningar inte skiljer sig särskilt mycket åt.

Anf. 27 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Det här var ju faktiskt en riktigt trevlig debatt när vi i stort sett är överens, och jag tackar särskilt för detta.

Jag hoppas bara att det lyckas i de intentioner som jordbruksministern har att få till en lösning, så att vi kan fortsätta med den här viktiga odlingen.

Lite bekymrad blir jag dock när jordbruksministern avslutningsvis nämnde miljöersättningar. Det är en nationell lösning, och det finns väl just inte några större medel avsatta för detta. Skulle man bygga på detta kan det bli begränsningar som kan bli besvärande. Jag tror nog att man måste försöka se den här avbrottsgrödeodlingen i ett större sammanhang. Jag hoppas att det skall lyckas, och jag skall ta med mig det här när jag åker hem om en liten stund.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:59
19 februari

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 1998/99:132 om drivkraften i landsbygdsutvecklingen

Anf. 28 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Eskil Erlandsson har frågat mig om vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att Sverige inte skall fortsätta att kantra och vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att nyföretagandet inom jordbrukssektorn skall öka.

Regeringens målsättning att motverka avfolkningen av landsbygden har slagits fast i regeringsförklaringen. Ett konkurrenskraftigt jordbruk spelar en viktig roll för att detta skall kunna förverkligas.

Medlemskapet i Europeiska unionen har inneburit att en mycket större marknad öppnat sig för svenskt jordbruk och svensk livsmedelsindustri. Kraven på näringen har samtidigt ökat i och med att konkurrensen från andra producenter inom EU skärpts. Villkoren för produktionen måste därför göras så rättvisa som möjligt. Samtidigt bör våra rena livsmedel, frånvaron av salmonella, förbudet mot användning av antibiotika i tillväxtbefrämjande syfte och våra långtgående djurskyddsbestämmelser vara klara konkurrensfördelar.

Ett flertal åtgärder för att bibehålla och stimulera till ökad sysselsättning på landsbygden har redan vidtagits. I årets budget är totalt 1,3 miljarder kronor avsatta för olika strukturstöd och regionala stöd inom jordbrukssektorn. Häri ingår t.ex. startstöd till yngre jordbrukare, investeringsstöd till lantbrukare och kompensationsbidrag till jordbruk i bergsområden och mindre gynnade områden. I de nu pågående diskussionerna inom EU om den framtida jordbrukspolitiken har betydelsen av landsbygdsutveckling särskilt lyfts fram och tillmäts en allt större betydelse.

Just nu pågår också samtal mellan partierna om det framtida skattesystemet, och då kommer naturligtvis även jordbrukets situation upp, bl.a. vad gäller energibeskattningen.

Anf. 29 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret. Jag hoppas att jordbruksministern och jag kan vara överens om tre saker.

För det första: Jordbruket är drivkraften och motorn på den svenska landsbygden, dvs. en verksamhet som håller i gång andra verksamheter.

För det andra: Det är nu viktigare än någonsin att vi inger den svenska jordbruksnäringen hopp och framtidstro, så att den återfår investeringsviljan.

För det tredje: Det behövs en nyrekrytering av företagare till näringen, så att inte denna successivt avvecklas.

Min fråga blir om vi är överens om de här tre sakerna.

För att utveckla detta lite grann vill jag säga att man kan konstatera att jordbruket är en av förutsättningarna för en levande landsbygd i hela landet. Det genererar sysselsättning och service till andra som inte är direkt sysselsatta inom jordbruket. Det gäller service i form av dagis och skolor men också kommersiell service i form av affärer och reparationsverkstäder, för att ge några exempel.

En nyrekrytering och det faktum att investeringsviljan måste återkomma leder i sin tur också till att landets ekonomiska tillväxt totalt ökar och till att vi kan bibehålla sysselsättningen inte bara i produktionsledet utan också i livsmedelsindustrin och bland underleverantörer. Det handlar där som bekant om ungefär 300 000 människor i vårt land, alltså om en väldigt stor verksamhet, som vi måste göra allt för att hålla i gång dels för sysselsättningens skull, dels för den svenska landsbygdens skull.

Jag anser att regeringen, här företrädd av jordbruksministern, har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs för att inge hopp och framtidstro hos näringen totalt men framför allt hos de unga som skulle vara beredda att gå in i näringen. De avstår och ägnar sig åt andra verksamheter. Ibland ägnar de sig inte åt någonting alls, vilket innebär sysselloshet och arbetslöshet.

Min andra fråga blir: När kommer det besked om den Björkska utredningens förslag? Händer det över huvud taget någonting? Det är nu drygt ett år sedan Gunnar Björk lade fram förslag som skulle kunna bidra till att näringen ingavs framtidstro och hopp. Besked saknas. När kommer beskedet?

Det vanliga svaret brukar vara att det pågår skatteöverläggningar. Ja, men de kan pågå ganska länge. Det måste nu sättas ut ett datum, så att människor vet när de kan förvänta sig ett svar.

Anf. 30 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag tror att vi kan vara rätt överens på de tre punkter som Eskil Erlandsson räknade upp. Jordbruket är en motor för landsbygden, men nu kanske av lite andra skäl än tidigare. Det fanns förut många gårdar och lantbrukare. Produktiviteten var inte så hög, och det behövdes fler för att producera vår mat. När produktiviteten nu har ökat behövs det ett mindre antal, men inte desto mindre är de färre jordbrukare som finns i dag väldigt viktiga som *en* del i landsbygdens utveckling.

Som jag ser det betyder det väldigt mycket för andra människor som skall bosätta sig på landsbygden att det finns ett levande jordbruk. Det är en viktig kvalitet för andra människor.

Jag tycker också att man skall se landsbygden och jordbruket kopplade till staden och tätorten. Ofta sätter vi de här begreppen emot varandra, men det är ändå så att många människor som bor i städerna tillbringar åtminstone en månad på landet. Om man skulle göra en undersökning bland de personerna och fråga vilken månad på året som är bäst,

tror jag att nästan alla skulle säga att det är den månad när de är på landet.

Också för stadsborna betyder alltså landsbygden, för att inte tala om maten som kommer från landsbygden, den rena miljön osv., väldigt mycket. Jag tycker att det är viktigt att försöka tona ned den motsättning som många gånger framhålls mellan stad och land. Båda är beroende av varandra. Det måste vara så, eftersom landsbygdens utveckling beror på hur stadsborna röstar.

De flesta människor röstar, äter och bor ju i städerna, och det är därför viktigt att se denna koppling mellan stad och land.

Jag vill också gärna försöka ge lantbruket hopp och investeringsvilja. Det var det som den andra frågan handlade om.

Den tredje frågan handlade om nyföretagandet. Det varierar kanske beroende på var någonstans man bor och på i vilka delar av landet man rör sig. Själv kommer jag från Jämtland, och jag måste säga att investeringsviljan och investeringarna där i dag är på en hög nivå. Det är väldigt glädjande. Där tror man uppenbarligen på att jordbruket har en framtid, och jag önskar att fler skulle göra det.

Men det är klart att ett jordbruk också måste anpassas till de nya förutsättningar som kommer att råda och som kommer att innebära mera av konkurrens. De kommer också att innebära mera av konsumentstyrning av vad som skall produceras och mindre av att vi politiker bestämmer att bönderna skall åstadkomma produkter i vissa kvantiteter och till vissa priser. Detta är det nuvarande systemet, som inte är bra och som vi försöker ändra på i Bryssel.

Jag skall när jag är färdig med den här debatten gå över till EU-nämnden och redovisa våra positioner i EU inför nästa vecka. På måndag börjar det som förhoppningsvis är slutförhandlingarna om den förändrade jordbrukspolitiken. Jag kan försäkra Eskil Erlandsson att vad som ankommer på mig och på den svenska regeringen är att vi skall försöka åstadkomma en politik som skapar konkurrenskraftiga och även miljömässigt bättre jordbruk än hittills men också en landsbygdsutveckling helt i enlighet med det som vi kan läsa om i regeringsförklaringen om att hela Sverige skall leva.

Anf. 31 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Vi är alldeles överens om att stad och land går hand i hand. Det är så att många människor finner upplevelser på den svenska landsbygden, och jag hoppas att så kan ske även i framtiden. Att vi dessutom kan erbjuda upplevelser för andra européer är en del av den landsbygdsutveckling som jag hoppas att vi båda vill se.

Samtidigt måste man konstatera att två år i rad har 210 av landets 289 kommuner tappat människor. Det är en alldeles förfärande siffra i mina ögon. Något måste göras nu innan det är för sent, därför att om det här pågår så blir det oreparabla skador, skador som alltså inte går att göra någonting åt när det har gått ytterligare några år, som i sin tur leder till – tror jag – att landets totala ekonomiska utveckling kommer att gå kräftgång. I stället önskar vi väl båda att den skulle gå i den andra riktningen, dvs. utvecklingen skulle gå framåt och tillväxten skulle öka.

Då måste jag komma tillbaka till min avslutande fråga: Är ministern beredd att lyfta ut de förslag som Gunnar Björk presenterade i sin utred-

Prot. 1998/99:59
19 februari

Svar på
interpellationer

ning från de skattesamtal som nu pågår så att vi kan få besked tidigare till den näring som väntar på besked och så att vi kan få besked till de unga människor som är beredda att ge sig in i näringen med liv och lust för att utveckla den svenska landsbygden? Är ministern beredd att ta ett sådant initiativ?

Anf. 32 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Ja, det är bekymmersamt att denna omflyttning i landet har varit så stark under 90-talet, och det har ju i sin tur att göra med en ny förändrad situation där de gamla regionalpolitiska metoderna inte riktigt längre räcker till. Det är inte 60-tal eller 70-tal nu, då vi på ett mera handfast sätt kunde styra över framför allt den privata företagsamheten.

Samtidigt skall vi ju inte heller bortse från de insatser som har gjorts som består och som är annorlunda än de som var på 60- och 70-talen. Jag tänker då t.ex. på de regionala högskolorna, som har haft en kolossalt stor betydelse som motorer för regionernas tillväxt. Där har väl båda våra partier varit väldigt engagerade och delaktiga, till skillnad från vissa andra, i utvecklingen.

Det som sker nu och som regionerna är i full färd med är ju tillväxtavtalen. Tanken med dem är ju att försöka se regionalpolitik på ett nytt sätt, inte *von oben* eller ovanifrån, från Stockholmsperspektiv, utan mera se det som att regionerna själva skall ges möjlighet att påverka och också få ett större ansvar för det regionala näringsklimatet. Det är då viktigt att olika parter är engagerade, och så är det ju, det vet vi från de samtal som vi nu hör om. Senast den 15 april skall länen lämna förslag till åtgärdsprogram, och därefter kommer innehåll och finansiering av programmen att förhandlas mellan regeringen och länen. De första avtalen beräknas träda i kraft år 2000 och löpa på tre år. Jag ser fram emot det resultatet.

När det sedan gäller den specifika frågan om Gunnar Björks utredning är det ju inte så enkelt som att säga att vi skall lyfta ut detta och göra en särskild proposition av det. Det ingår ju trots allt i vårt skattesystem. De samtal som förs handlar ju om skatter för privatpersoner, dvs. vanliga inkomsttagare, men också om skatter för företagare. Vi vet ju att Centerpartiet var det parti som först aktualiserade den här frågan i de samtalen, och då får väl ni i Centerpartiet fortsätta föra den diskussionen med regeringen och de andra partierna.

Vi skall också komma ihåg att i sammanhanget är det så att vi inte vet vad som blir resultatet av Agenda 2000. Vi kan ha en hållning och en position, och det har vi, men vi är små. Vi har fyra röster i sammanhanget, och vi vet inte vad slutresultatet blir. Vi kan hoppas att det blir en bra reform. Vi har också sagt att om det blir en bra reform är vi väldigt angelägna om att budgeten skall hållas, men vi kan också tänka oss att det under en första period kan få kosta lite till. Detta skall också läggas in i hela diskussionen om lönsamheten i jordbruket, men också om kostnaderna för det svenska jordbruket.

Anf. 33 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Det brukar sägas att Sverige håller på att flagga ut sin livsmedelsproduktion. Sverige höll ju för något år sedan också på att flagga ut sin sjöfart, men då var regeringen beredd att så att säga lyfta ut frågan och ta ett initiativ för att rädda den svenska sjöfarten, ett initiativ

som vad jag minns stöddes av en mycket bred majoritet i den här kam-maren. Varför inte göra på samma sätt när det gäller svensk livsmedels-produktion för att rädda den svenska livsmedelsproduktionen och de högkvalitativa livsmedel som vi alla säkert är rädda om och vill ha även framgent, men som vi nu riskerar att som sagt var flagga ut? Därtill skulle vi ju, om vi gjorde på det sätt som jag föreslår, inge det hopp och den framtidstro som de många människorna på den svenska landsbygden vill ha.

Jag tycker alltså inte att jag fick något konkret svar på min fråga om när beskeden kommer. Kan man inte sätta ut ett datum och säga att den 1 juli eller den 1 april lämnar vi ett besked om hur det blir? Jag är nämligen väldigt rädd för att de skatteöverläggningar som nu är i gång drar ut på tiden väldigt mycket. Vis av erfarenhet vet jag att den typen av över-läggningar nämligen brukar göra så, och det vore ju beklagligt om den pågående utvecklingen på den svenska landsbygden fortsatte. Jag vill alltså inte vara med om det, och jag hoppas att ministern inte heller vill vara med om det. Tack för debatten!

Anf. 34 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag vill bara helt kort tillägga: Nej, vi skall inte flagga ut den svenska livsmedelsproduktionen, och det sker inte heller! Vi har nöjet i Sverige att äta väldigt bra mat själva. Men vi har också nöjet att se att vi nu också kan exportera en del av den maten. Jag har själv varit i London och i Berlin och sett hur svenska producenter marknadsför sig och vilket intresse det finns. Jag vet att bönderna själva är i Japan, för att där finns också ett intresse av bra svensk mat. Så jag är faktiskt mera optimistisk än så.

Svaret på frågan är, återigen, att skatterna måste tas i ett samman-hang. Bönderna vill ju i andra sammanhang bli betraktade som företa-gare, och företagandet och dess villkor diskuteras just nu bl.a. i skatte-samtalen. Då är det naturligt att frågan kommer att handhas där, och därför är jag inte beredd att plocka ut det här och säga att nu skall vi göra en särskild liten proposition om just denna sak, utan det får skötas där.

Men återigen: Låt oss nu också se vad som kommer ut av Agenda 2000-arbetet och se hur lönsamheten kommer att utvecklas för våra jordbrukare, men också hur kostnaderna för skattebetalarna kommer att se ut. Det finns ju också en baksida av det som vi nu diskuterar, näm-ligen om lönsamheten genom sänkta skatter eller ökade bidrag kan öka. Baksidan heter ju att vi antingen tappar skatteintäkter eller måste betala mer för att åstadkomma det här.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1998/99:152 om livsmedel med hälso-samma effekter

Anf. 35 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Inga Berggren har frågat socialministern om vilka åtgär-der han avser vidta för att skapa klarare regler för *functional foods* samt

Prot. 1998/99:59
19 februari

Svar på
interpellationer

om statsrådet kommer att medverka till att frågan om hälsopåståenden vid märkning och marknadsföring av livsmedel med kraft drivs vidare inom EU och internationellt. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Innan jag går in på hur denna fråga kan drivas vidare vill jag klargöra några begrepp. *Functional foods* är inte ett allmänt vedertaget begrepp eller definierat i någon lagstiftning. Vad vi talar om är vanliga livsmedel som på ett eller annat sätt förändrats så att de får en speciell effekt, en effekt som skall ge något utöver det som den så att säga traditionella kosten ger. En viktig förutsättning för en utveckling av denna produktgrupp är möjligheten att via märkning och marknadsföring framhäva vad produkterna är bra för. Jag skulle vilja påstå att det är detta som är den väsentliga frågan vad gäller *functional foods*. Med andra ord: Vad kan sägas i märkning och marknadsföring av livsmedel utan att komma i konflikt med läkemedelslagstiftningen, och hur skall angiven effekt dokumenteras och granskas?

Jag tycker också att det är viktigt att man i detta sammanhang skiljer på allmänna påståenden som hänvisar till ett etablerat samband mellan kost och hälsa och mer produktspecifika påståenden som anger att en produkt i sig har en särskild effekt.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att branschen har utarbetat ett s.k. egenåtgärdsprogram för användning av vissa hälsopåståenden på livsmedel. Grundprincipen för användning av hälsopåståenden inom ramen för programmet är att påståendena måste bygga på allmänt erkända och väldokumenterade samband mellan kost och hälsa. Åtta väletablerade samband anges i programmet. Som exempel kan nämnas sambandet mellan högt blodtryck och koksalt. Detta program bedöms inte strida mot gällande gemenskapslagstiftning.

Det anses därmed tillåtet att i märkning och marknadsföring t.ex. ange att "vanligt salt kan i för stor mängd öka risken för högt blodtryck. Denna produkt har låg salthalt."

Däremot är det inte förenligt med programmet att säga "denna produkt sänker ditt blodtryck". Ett sådant produktspecifikt påstående avviker från programmets krav om att påståendena bör ingå i ett orsakssammanhang och betona helhetsbilden. Produktspecifika påståenden måste naturligtvis kunna verifieras, och dokumentation måste finnas som styrker påståendet. För konsumenten är det ett grundkrav att märkningen skall vara korrekt och inte vilseledande.

Statens livsmedelsverk har på uppdrag av regeringen analyserat och utrett hälsopåståenden vid märkning av livsmedel. Livsmedelsverkets rapport får betraktas som en lägesrapport, och ärendet bereds för närvarande. Livsmedelsverket lämnar inga förslag till hur hälsopåståenden i framtiden skall kunna vara utformade utan pekar i stället på ett antal olika möjligheter.

Jag anser att frågan om hälsopåståenden är viktig och kommer att fortsätta att drivas internationellt. Sverige har i sitt yttrande beträffande EG-kommissionens grönbok om livsmedelslagstiftningen påtalat att frågan om hälsopåståenden erbjuder svårigheter, bl.a. med hänsyn till gränsdragningen mellan livsmedel och läkemedel. Standarder och regler får dock inte försvåra utvecklingen av hälsomässigt gynnsamma produk-

ter. Det finns därför anledning att åter ta upp arbetet inom EU med regler för väl underbyggda hälsopåståenden.

Jag ser således positivt på utvecklandet av nya livsmedel med sammansättningar som kan bidra till en näringsriktig kost. Jag ser också positivt på att arbeta för att bra information kan ges om sambandet mellan kosten och hälsan.

Jag vet att konsumentorganisationerna är mycket engagerade i denna fråga och att många olika synpunkter har förts fram, allt från uppfattningar som att hälsopåståenden inte behövs till att lagstiftningen hindrar utvecklingen av hälsosamma livsmedel. De konsumentorganisationer som framför kritiska synpunkter är oroade över att helhetssynen på sambandet mellan kost och hälsa undergrävs om man fokuserar på enskilda produkter. De framför också att hälsopåståenden på enskilda livsmedel kan vara ett starkt försäljningsargument vars budskap det kan vara svårt att värja sig mot. Andra framför att konsumenter har rätt att få information om livsmedel som aktivt hjälper till att hålla oss friska.

Det viktiga nu är att skaffa kunskap om vilka effekter hälsopåståenden kan få ur ett brett folkhälsoperspektiv och vilka konsekvenser, såväl positiva som negativa, som en konsumtion av sådana produkter kan få för olika målgrupper.

Jag ämnar ta initiativ till att en dialog mellan olika intressenter kommer till stånd. Ett nära samarbete behövs mellan olika myndigheter, konsumenter, livsmedelsbranschen samt företrädare för livsmedelsforskningen.

Anf. 36 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Tack för svaret som redan i inledningen anslår en positiv och konstruktiv ton. Ministern säger som nummer ett, vilket är bra, att utvecklandet av livsmedel med sammansättningar som bidrar till näringsriktig kost är någonting bra och att det är viktigt att informera om sambandet mellan kosten och hälsan.

Att intresset för mat med hälsoeffekter växer är mycket tydligt. Ange- lägenheten ökar då också att reda ut att mat i sig inte är medicin men att vissa livsmedel innehåller naturliga ämnen som har egenskaper som kan bidra till att minska risken för sjukdomar.

Matvanorna är en av de viktigaste påverkbara faktorerna bakom våra stora folksjukdomar, både hjärt- och kärlsjukdomar och vissa former av cancer. Övervikt och diabetes ökar starkt i hela västvärlden. Ändringar av matvanorna skulle ge betydande vinster för både individ och samhälle.

Vad kommer det då att finnas på framtidens menyer? Bl.a. denna fråga ställdes till en framtidsforskare på Svenska Dagbladets livs- stil/matsida i går. Han sade: Färdiglagad mat med fokus på hälsa och nytta. Det skall gå snabbt och smidigt men samtidigt vara nyttigt. Fler och fler väljer vegetarisk mat. Maten skall inte bara vara hälsosam, utan det skall finnas krav på att den skall bota sjukdomar, åtminstone före- bygga sjukdomar.

Det är här som *functional foods* kommer in. Jag anser att *functional foods* hör framtiden till. Dessa livsmedel med specifika effekter som kan minska risken för sjukdomar har kommit för att stanna.

Prot. 1998/99:59
19 februari

Svar på
interpellationer

I Sverige finns redan en väl etablerad samverkan längs hela livsmedelskedjan, från råvara till färdigutvecklad produkt. Denna samverkan bygger på en struktur med ett öppet och kreativt förhållningssätt som främjar utveckling. Inte minst för den svenska livsmedelsindustrins framtida konkurrenskraft och möjlighet att utveckla produkter på *funcional foods*-området är det viktigt att reda ut begreppen.

Jag instämmer med Margareta Winberg i att regler och standarder inte får försvåra utvecklingen av hälsomässigt gynnsamma produkter. Det är därför med gillande som jag konstaterar att jordbruksministern kommer att driva frågan vidare. Då undrar jag om frågan i första hand skall drivas inom gemenskapen, alltså inom EU. Hur och i vilka forum nationellt och internationellt avser Margareta Winberg att arbeta, och hur ser tidsperspektiven ut?

Anf. 37 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är roligt med debatter mellan en företrädare för Moderata samlingspartier och regeringen, där vi inte genast hamnar på kollisionskurs. Vi tycks inte göra det alls i denna fråga. Det tycker jag är bra, därför att ibland måste vi också kunna finna varandra. Jag tror att detta är en sådan fråga där vi kan finna varandra.

Jag tycker att referatet från Svenska Dagbladet var intressant. Hur maten kommer att se ut i framtiden är en fråga som jag har funderat mycket på. En förutsättning för vårt svenska jordbruk och vår livsmedelsindustri bygger ju på vad konsumenten vill ha och vilka råvaror som kommer att behövas framöver. Jag delar nog mycket av det som sades, t.ex. att färdiglagad mat kommer att växa något och att vegetarisk mat kommer att öka i omfattning.

Däremot tror jag också – jag vet inte om det framgick av vad framtidsforskaren sade – att det kommer att finnas ett ökat intresse för genuina råvaror, därför att det, tror jag, kommer att finnas ett ökat intresse för matlagning som sådan. Till detta bidrar inte minst våra utmärkta och duktiga svenska kockar som har vunnit så många tävlingar.

Vad jag funderar mycket på, men jag har inget färdigt svar, är hur man skall kunna förmedla detta intresse till våra ungdomar, så att unga människor äter bättre och därmed kanske också billigare genom att laga maten själva och inte alltid, gärna någon gång, köpa färdig pizza, hamburgare, korv och liknande. Detta är någonting som jag grubblar över, men som jag inte har något svar på. Jag hoppas att det så småningom blir åtminstone en diskussion om hur det skulle kunna gå till.

För att gå över till detta med att man vill att livsmedel också skall bota och förebygga sjukdomar är jag övertygad om att det är så, därför att människor i Sverige och övriga västvärlden blir mer och mer medvetna om kopplingen mellan mat och hälsa. Man blir också mycket mer medveten om miljöns betydelse för bra mat och god hälsa. Allt detta sammantaget kommer säkerligen att göra att man kommer att fråga efter den här typen av *functional foods*. Då är det viktigt att vi har ett regelsystem som är korrekt.

När Livsmedelsverket gjorde sin utredning pekade man på flera olösta frågor, såsom t.ex.: När medför påståenden om effekter att ett livsmedel blir att betrakta som ett läkemedel? Eller hur skall man se på allmänna respektive produktspecifika påståenden? Skall vi ha nationella

regler eller regler på gemenskapsnivå? Hur är det med märkningens effekt på enskilda konsumenter och/eller på befolkningen som helhet?

Det finns alltså ett antal frågor som ännu inte är besvarade, men det gör ju det hela så mycket mer spännande. Då kan vi fortsätta diskussionen för att få fram ett bra svar.

Inga Berggren frågade också hur jag avser att driva det hela vidare och med vilken tidplan. Jag kan inte säga någonting om tidplanen, men det finns ju olika forum. Sverige är ett naturligt forum för ett nationellt arbete. Det finns mycket att göra här. EU är ett annat forum, och Codex Alimentarius är ju ett tredje sådant forum. Det behövs arbetas på alla nivåer, enligt mitt förmenande.

Anf. 38 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Margareta Winberg tog upp frågan om hur vi skall intressera unga människor för att laga mat. Det är väldigt viktigt att man satsar på utbildning och undervisning i både grundskolan och gymnasieskolan. Det finns många bra argument för att se över läroplaner och liknande i framtiden.

Som Margareta Winberg sade tror jag också att det finns ett intresse för genuin mat, för råvarorna i sig, för att kunna hantera dem på rätt sätt och för att kunna laga maten. Man bör delvis handgripligen ta tag i dessa saker plus ge information om sambandet mellan kost och hälsa. Det är vi överens om.

Jag vill också ta upp en sak som jag läste med intresse häromdagen. Stig-Björn Ljunggren skrev i Arbetet Nyheterna: Politiken kan inte ta ansvar för hur vi arbetar med vår livsstil. Möjligen kan vi få vissa fingervisningar i skolutbildningen och genom friskvårdskampanjer, men ytterst är det ändå vi själva som bestämmer hur vi vill leva vårt liv.

Det är så sant så. Skola och utbildning är där viktigt att komma ihåg.

Kostcirkeln är ett enkelt rättesnöre, att man äter en varierad kost, att man tar en del av varje sjundedel, att man rör på sig i lagom portioner. Också här kommer *functional foods* in. Det kan vara en del i en väl balanserad kost.

Gränsen mellan läkemedel och livsmedel är naturligtvis en nyckelfråga i det här sammanhanget. En förutsättning för att påståenden om fysiologiska effekter av livsmedel skall kunna accepteras är att de håller sig på rätt sida av gränsen mellan livsmedel och läkemedel. Jag anser att det är viktigt att produkter av det här slaget i grunden är ett näringsmässigt bra livsmedel som passar in i en näringsriktig kost. Naturligtvis är det med rätta som konsumenter kräver information om dessa livsmedel som aktivt kan hjälpa till att hålla oss friska.

I Sverige har vi redan det s.k. egenätgärdsprogrammet, som Margareta Winberg nämnde i sitt svar. Det finns också ett väl utarbetat förslag att vidga programmet. Det skulle kunna vara en god grund för ett nödvändigt arbete med att ta fram mer preciserade regler så att *functional foods* kan klassificeras som livsmedel.

Variationerna mellan länderna i Europa är stora. Det ges mer eller mindre utrymme för tolkningar av läkemedelslagstiftningen. Sverige ligger väl framme och är välrustat med förslaget om utbyggt egenätgärdsprogram. Därför bör vi ta tag i den här frågan, vilket jag förstår att Margareta Winberg också avser att göra.

Prot. 1998/99:59
19 februari

Svar på
interpellationer

Det är angeläget att tillsammans med andra länder finna vägar så att regler och villkor för livsmedel med hälsosamma effekter harmoniseras.

Anf. 39 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Helt kort som avslutning: Vi är överens. Det går inte att ha nationella regler på det här området, men man kan driva en opinion nationellt för att få människor medvetna. Jag delar också uppfattningen som uttrycktes här, att det är vi själva som bestämmer. Men för att kunna göra ett bra val måste vi vara informerade. Vi måste ha kunskap, och det kan vi få genom skolan och också genom ett allmänt opinionsarbete. Det är även viktigt med annan information än enbart märkning av livsmedel. Det är angeläget att kost och hälsa sätts in i ett större sammanhang där utbildningen spelar en väldigt stor roll.

Slutligen är jag naturligtvis villig att samarbeta både nationellt och internationellt med dem som är intresserade av dessa frågor, och jag tror att det är ganska många som är det.

Anf. 40 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Jag vill beröra ytterligare en sak som Margareta Winberg tog upp i slutet av sitt interpellationssvar. Hon säger att det behövs en, som jag kallar det, livsmedelsrelaterad näringsforskning för att skaffa kunskap om vilka effekter olika hälsopåståenden kan få. Det är en viktig sak att understryka. En sådan forskning är ju grunden för att man skall kunna utveckla *functional foods*, alltså forskning som fokuserar på samband mellan komponenter i livsmedel och fysiologiska funktioner.

Jag har också uppfattat svaret så att jordbruksministern avser att vara pådrivande i det fortsatta arbetet och även för att stegra tempot när det gäller dessa frågor.

Jag kommer naturligtvis att följa den här frågans vidare hantering med stort och granskande intresse. Redan år 2001 borde Sverige ha flyttat fram sina positioner för att under sitt ordförandeår inom EU ytterligare intensifiera arbetet med att göra reglerna klarare när det gäller möjligheten till påståenden kring effekterna av *functional foods* preciseras.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1998/99:154 om industrifiske i Östersjön

Anf. 41 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Kjell-Erik Karlsson har frågat vilka åtgärder jag tänker vidta för att i enlighet med miljöbalkens intentioner och regler stoppa det pågående industrifisket i Östersjön i avvaktan på miljökonsekvensanalyser.

Det svenska fisket, liksom allt havsfiske, skall bedrivas på ett hållbart sätt. Vid förvaltandet av fiskbestånden skall försiktighetsprincipen tillämpas och ekosystemansatsen beaktas. En hållbar förvaltning utgår från ett optimalt nyttjande av fiskbestånden. En tillämpning av försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen innebär att hänsyn även tas till balansen inom och mellan arter.

Fisket i Östersjön bedrivs inom ramen för de totala tillåtna fångstmängder som fastställs av Fiskerikommissionen för Östersjön. Fångstmängderna beslutas efter förhandlingar mellan länderna runt Östersjön. I förhandlingarna företräds Sverige av EG-kommissionen. Besluten föregås av rådgivning från Internationella havsforskningsrådet.

Sverige har inom Fiskerikommissionen för Östersjön aktivt verkat för att försiktighetsprincipen skall tillämpas, och principen har varit vägledande inför fastställandet av den totalt tillåtna fångstmängden för år 1999. Med bl.a. den biologiska bedömningen som underlag beslöt Fiskerikommissionen om en stegvis sänkning av kvoterna för år 1999 för sill och skarpsill. Kvoterna för dessa arter har sänkts med 15 % jämfört med föregående år.

Vad avser sillfisket i Stockholms skärgård har jag inhämtat uppgifter från Fiskeriverket där det framgår att det under 1998 inte utgjorde mer än 0,4 %, dvs. 665 ton, av Sveriges totala sillfiske i Östersjön. Under 1999 har det hittills inte inrapporterats några fångster i det nämnda fisket. Tillgängliga biologiska undersökningar tyder inte på att detta fiske skulle hota att slå ut strömmingbeståndet i denna region.

Fisket bedrivs inom områden på de djup där i princip endast sill och skarpsill förekommer, vilket också har bekräftats av undersökningar. Bifångster i denna typ av fiske är därför mycket marginella. I de områden i Östersjön där det kan förekomma bifångster har sådant sillfiske inte tillåtits.

De försämrade sillfångster som det kustnära yrkesfisket längs Östersjöskusten har fått vidkännas kan delvis förklaras av den omfördelning som skett mellan sillpopulationer, till fördel för den mindre och långsamväxande sillen. Sådana redskap som används lokalt i det kustnära fisket fångar inte den mindre och långsamväxande sillen. Det är en förklaring till att kustfiskets fångster försämras.

Jag anser att fiskelagstiftningen lever upp till miljölagstiftningens intentioner och att den innehåller alla de styrmedel som är nödvändiga för att upprätthålla ett hållbart fiske. Det ankommer på Fiskeriverket att, mot denna bakgrund, följa sillbeståndens utveckling och besluta om lämpliga åtgärder. Jag har därför inte för avsikt att för närvarande vidta några åtgärder beträffande trålfisket i Östersjön.

Anf. 42 KJELL-ERIK KARLSSON (v):

Fru talman! Jag tackar för svaret men har en del kommentarer kring detta.

Fiskeriverkets generaldirektör sade i december 1998, när det framfördes kritiska röster kring det storskaliga industrifisket i Östersjön, att det finns många intressen att ta hänsyn till och att det i grunden är Fiskerikommissionen för Östersjön som styr genom fiskekvoterna.

Då kan man undra: Vem styr Fiskerikommissionen?

Beståndsuppskattningen och fördelningen av kvoterna i Östersjön sker vid internationella sammankomster med inblandade stater. Där har man konstaterat att lekbiomassan av sill och strömming minskar.

I föl gav rekommendationer om att uttaget av sill/strömming skulle minska med 30–40% i egentliga Östersjön. Men beslutsfattarna stannade av olika skäl vid en minskning med 15 %.

Varför skulle det behövas en minskning med 30–40 %? Jo, Fiskeriverket visar självt att strömmingsbeståndet är utsatt för en mångårig icke hållbar utveckling. Det kan man utläsa i verkets egna diagram och informationsblad. Enligt dessa var lekbeståndet av strömming i Östersjön 2 miljoner ton 1974. 1990 var det nere på 1 miljon ton. 1 miljon ton är det tröskelvärde som Internationella havsforskningsrådet har slagit fast som lägsta nivå för att lekbeståndet skall kunna försörja nya generationer med en tillräcklig mängd yngel. Nu är vi nästan nere på ett lekbestånd om cirka en halv miljon ton, vilket är hälften av vad som är långsiktigt hållbart.

Fiskeriverket säger självt i sin information *Resurs 99 del 1*: ”Beståndet beskattas ej inom säkra biologiska gränser.”

Det finns en laborator vid Havsfiskelaboratoriet i Lysekil som inte drar sig för att tala klarspråk när det gäller Östersjöfiskets situation. Han säger: Fanns politisk insikt i frågor som rör kust- och havsproblemen i vårt land skulle vi naturligtvis skydda Östersjöfisketen i vår egen nationella zon. Vi har ju själva rätt att bestämma över var och hur uttagen skall fördelas.

Strömmingstrålningen alldeles intill skärgårdskusten och ”dammsugningen” nära land går ju att ändra på. Är ministern beredd att återinföra ett generellt trålförbud innanför fyrasjömilsgränsen från baslinjen?

Vilken typ av fiske skall vi ha? Förra jordbruksministern sade för ett år sedan:

”Det är självklart varje fiskares ambition att få en så bra avsättning som möjligt för det han fiskar, dvs. hellre ha en inriktning på ett fiske för humankonsumtion än ett fiske för foderbruk.”

Visst har kustfiskaren den ambitionen. Men vad sker när de stora trålfiskarna bedriver kustnära industrifiske för att leverera till fiskmjölstillverkning och minkmat? Inte blir det då mycket kvar för humankonsumtionsfiske.

I ett svar på en annan fråga säger nuvarande ministern att ”trålfisket bedrivs huvudsakligen i syfte att använda fångsten för direkt humankonsumtion”. Detta måste väl ändå vara en missuppfattning. Huvuddelen går ju till fiskmjölstillverkningen, och det är ingen humankonsumtion.

När det gäller önskan om utflyttning av gränsen för trålfisket har ministern sagt att sannolikheten är ganska liten att trålfiske sker innanför fyramilsgränsen, då sill och skarpsill inte finns i tillräcklig koncentration så nära land, samt att fiske bedrivs inom områden och på de djup där i princip endast sill och skarpsill förekommer. Tydligen – eftersom man fiskar där inne – förekommer de där.

Anf. 43 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Att Stockholms skärgård är unik tror jag att vi alla håller med om. Men kommer den att fortsätta att vara unik om det inte finns någon bofast skärgårdsbefolkning? Jag tror att vi alla talar om att vi skall ha en levande skärgård och då menar vi säkert en levande skärgård *året runt*. I så fall går det inte att bara klä det här begreppet med ord, utan det behövs också ett innehåll.

En första förutsättning är naturligtvis att folk skall kunna bo kvar och då skulle vi kunna diskutera fastighetsskatten och förmögenhetsskatten men det vet jag att vi absolut inte skall göra i dag.

Vidare skall folk som bor i de här områdena kunna försörja sig på riktiga jobb. I Stockholms skärgård finns det en hel del som är fiskare och som försöker försörja sig på det. De fiskar, tillagar strömming och säljer på Skansen t.ex. Många i Stockholms skärgård är mångsysslare men de fiskar alltså. Ungefär 35 personer är i dag fiskare. Det finns säkert ett femtiotal till som skulle vilja fiska om det bara fanns mer strömming i skärgården.

Jag har ställt en skriftlig fråga till jordbruksministern i det här ämnet och har fått ett svar som är väldigt konstigt. Jordbruksministern hävdar, och jag vet inte varifrån hon har fått det, att kustfiskarna själva har begärt att man skall kunna fiska närmare kuststräckorna. Men då vill jag säga att det är något som härrör från 50-talet. På den tiden var trålarna inte så stora. De hade heller inte alls samma styrka, så många hästkrafter, som dagens trålare. Trålarna hade nämligen ungefär 30 hästkrafter och kunde inte alls fiska vad de kan i dag. I dag har de trålare som fiskar nära kusten flera tusen hästkrafter. Det är alltså helt andra förhållanden nu. Att påstå att de som bor i de här områdena själva har begärt det stämmer således inte överens med de förhållanden som i dag råder.

Det kustnära fisket, det industrifiske, som vi nu skall diskutera och som trots allt sker nära kusten, vid fyramilsgränsen, kan jämföras med att kalhugga havet flera gånger per år. Det är faktiskt vad som sker. Fiskare som i generationer har bott ute i skärgården berättar att det aldrig har varit så lite strömming som det är nu. Vi vet att bestånden ändras och att det är generationsväxlingar men det har aldrig varit ett så litet bestånd som nu.

Mot den bakgrunden har jag tre frågor till jordbruksministern:

1. Vilka frågor från jordbruksministerns utgångspunkt är de viktigaste för att få och bevara en levande skärgård i Stockholm året runt?
2. Är jordbruksministern beredd att flytta ut fyrasjömilsgränsen utanför baslinjen – det finns ju så många öar – alltså utanför den yttre skärgården i Stockholm?
3. Varför tror jordbruksministern inte att det tas upp mer fisk? I svaret till Kjell-Erik Karlsson beskriver hon att det inte togs upp så mycket fisk 1998 och att inga fångster inrapporterades 1999. Vad tror jordbruksministern är skälet till detta?

Anf. 44 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag skall kommentera några saker. Allt som kom fram här är kanske inte riktigt korrekt, i varje fall inte jämfört med de uppgifter som jag har och mina uppgifter baseras väldigt mycket på Fiskeriverkets rapporter.

Det är riktigt att lekbiomassan för sillen i Östersjön har minskat de senaste åren, som Kjell-Erik Karlsson sade. Orsaken är att de enskilda fiskarnas medelvikt har minskat. Antalet sillar är däremot konstant och har t.o.m. ökat något.

Vi har i Fiskerikommissionen för Östersjön beslutat om en sänkning med 15 % som kommer att ske år 2000. Som påpekats här har Internationella havsforskningsrådet föreslagit en 40-procentig sänkning. Dels måste alltid ske en förhandling mellan olika länder som kanske tycker

lite olika, och i en förhandling skall det ju ges och tas. Dels gör man självfallet en bedömning av hur stor nedsättning som kan ske med tanke på den biologiska mångfalden och försiktighetsprincipen och också med tanke på näringen som sådan, och det är det som man har gjort.

1999 års fiskekvoter betyder inte att lekbeståndet kommer att minska. Vi vet genom beräkningar från Havsfiskelaboratoriet att lekbeståndet med dagens kvoter kommer att vara oförändrat till nästa år. Lekbeståndet av sill är inte 500 000 som Kjell-Erik Karlsson sade, utan det uppgår till omkring 730 000 ton, och det har varit konstant sedan 1996. Det var alltså inte en riktig uppgift som kom fram här.

Om vi skulle sänka det hela till 40 % är det klart att det sannolikt skulle slå ut delar av fiskenäringen, inte minst de kustnära fiskarna, som Kjell-Erik Karlsson talade om. Därför har vi inte gått på denna högre linje. Men det främsta skälet är naturligtvis det som jag sade först och som har med beståndet och försiktighetsprincipen att göra. Vi har ansett att 15 % har kunnat godtas.

Det är också viktigt att Sverige agerar och verkar inom internationella organ och inte ställer sig utanför, därför att fisken rör sig och är ibland inom våra gränser och ibland utanför våra gränser.

Marietta de Pourbaix-Lundin tog upp det lokala beståndet. Det är klart att man kan tycka att alla väl är för att öarna och skärgården skall leva. Ja visst, det är väl ingen som säger emot det. Men samtidigt måste ju vår fiskepolitik basera sig på något annat än att öbefolkningen skall ha en försörjning. Den måste ju i första hand basera sig på att bestånden skall kunna vara uthålliga och långsiktiga. Och vi skall förvalta bestånden och inte fördela bestånden. Det är ju själva kärnan i fiskerilagen.

Den generella trålgränsen på fyra nautiska mil finns för att skydda de stationära kustbestånden som är gös, gädda, sik och abborre och lekbestånden av sill. Inflyttning av trålgränsen har endast gjorts på platser där det ej anses föreligga risk för skada på dessa bestånd. Också undersökningar av bifångster har bekräftat detta. Det är Fiskeriverket som sätter denna gräns och gör det utifrån de kunskaper, både vetenskapliga och andra kunskaper, som man har. Och jag har inte för avsikt att gå in och förändra vare sig Fiskeriverkets rätt att göra det eller i sak förändra den här gränsen.

Anf. 45 KJELL-ERIK KARLSSON (v):

Fru talman! Siffrorna på lekbeståndet framgår av diagrammet på Fiskeriverkets egen hemsida. Där framgår de siffror som jag har presenterat.

För att återkomma till det kustnära industrifisket finns det tydligen fångster av intresse för fiskmjölsråvaruhämtarna så nära land, eftersom de bevisligen setts dra sina trålar där. Att det förekommer bifångster är ganska klart, men hur de redovisas är en annan sak.

Fiskeriverkets provtagningar av landningarna visar att det förekommer att fördelningen mellan arterna är en helt annan än vad som uppgivits i loggboken och landningsdeklarationerna. Här finns en uppgift att ha kontroll på.

I svaret på min interpellation säger ministern vad avser sillfisket i Stockholms skärgård att det togs upp 665 ton 1998, vilket motsvarar 0,4 % av kvoten för 1998. Jag skall inte ifrågasätta dessa siffror. Men visst är procentsatsen liten? Men den skall ju ställas i relation till bestån-

det i skärgården och inte till hela den svenska kvoten för sillfisket i Östersjön. Med statistik och siffror kan man ju faktiskt plocka fram vad man vill.

Den kraftigt förändrade genomsnittsstorleken på strömmingen borde ju vara ett faktum som leder till stor försiktighet i fråga om mängden uttag av beståndet. Ministerns yttrande att de försämrade sillfångsterna som det kustnära yrkesfisket längs Östersjökusten fått vidkännas skulle bero på att en omfördelning har skett av sillpopulationen till långsamväxande sill och att yrkesfiskarna med sina redskap inte skulle kunna fånga denna sill, tycker jag är att underskatta denna yrkeskårs kunnande.

Kanske är det så att det borde användas redskap som säkerställer en uppväxande population om man vill ha ett uthålligt fiske och en framtida näring. Hursomhelst så är det svårt att nu få någon konsumtionsströmning i skärgården.

Om Fiskeriverket och ministern inte kan dra någon slutsats om att fiskens minskning i storlek beror på det intensiva fisket i området och därför drar slutsatsen att någon åtgärd ej behöver vidtas, skulle jag vilja vända på det och säga att just därför borde man vidta åtgärder tills vi med säkerhet vet att det intensiva fisket inte utgör ett hot mot strömmingsbeståndet. Försiktighetsprincipen i miljöbalken borde man känna till även på Fiskeriverket. Ingen verksamhet skall tillåtas som hotar eller riskerar att försämra miljötillståndet. Endast verksamhet som ingår i ett uthålligt kretslopp skall tillåtas. Och vi i Vänsterpartiet gör bedömningen att det pågående kustnära industrifisket i Östersjön långtifrån uppfyller försiktighetsprincipen samt hänsynsreglerna i miljöbalken. Därför är det bra att Länsstyrelsen i Stockholm har reagerat. Jag hoppas nu att även andra beslutsfattare skall reagera. Anser jordbruksministern att fisket följer miljöbalken?

Anf. 46 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag kan konstatera att svaret på min fråga om vad som är viktigast för skärgården var att visst vill vi att vi skall ha en levande skärgård. Men då blir det bara tomma ord om man inte gör någonting. Jordbruksministern får det att låta som att det är något motsatsförhållande att man skall ha uthållighet, långsiktighet och att även andra skall få fiska. Nej, det är väl inget motsatsförhållande, det är ju bra för dem som fiskar lite mer, och det är bra för dem som bor i skärgården. Det är ju inget motsatsförhållande i detta.

Jag får ett klart nej på min andra fråga om jordbruksministern är beredd att flytta ut fyramilsgränsen. Det är hon inte. Det är väldigt tråkigt, tycker jag, eftersom det är något som de som bor i skärgården verkligen vill att man skall göra.

Sedan får jag absolut inget svar på varför jordbruksministern tror att det inte fångas mer fisk. Det enkla svaret om man talar med skärgårdsbor, och jag kan hälsa från dem, är att det beror på att man inte kan fånga något som inte finns. Den strömming som de vill fånga finns inte.

Det är inte bara vi som står här och talar om detta som är oroade utan det är också Länsstyrelsen i Stockholm som har skrivit om detta och är mycket oroad över detta. Till slut måste ju någon reagera. Och jag vet att jordbruksministern har fått flera frågor om detta. I sitt första svar till en partikamrat var jordbruksministern ganska tvärsäker. I svaret till mig

Prot. 1998/99:59
19 februari

*Svar på
interpellationer*

upplever jag att jordbruksministern inte alls är lika tvärsäker. Hon skriver: För närvarande... och: Man får noga följa... Då börjar det finnas lite glidningar. Jag förstår därför att jordbruksministern börjar bli lite osäker. Och vi har ju en jordbruksminister som är känd för att stå på barrikaderna ute i Europa. Då vore det väl bra om hon stod på barrikaderna här hemma i Sverige för Stockholms skärgård, för att befolkningen där skall kunna försörja sig på sitt fiske och för att vi skall ha kvar fisk, fin strömming i Sverige.

Anf. 47 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Låt mig börja med bifångsterna, eftersom jag fick en fråga om dem. Det var Kjell-Erik Karlsson som sade att loggbokens och Fiskeriverkets siffror visar olikheter, att de inte stämmer överens. Vid den här typen av fiske är bifångsterna marginella. Fisket bedrivs inom områden på djup där endast sill och skarpsill förekommer. De undersökningar som vi lutar oss mot är gjorda av Havsfiskelaboratoriet. Även deras finska motsvarigheter har bekräftat detta. Preliminär statistik visar att av de största sammanlagda bifångsterna för hela 1998 uppgår torsk till 0,8 %, vilket är 219 ton, spigg till 1,2 %, vilket är 325 ton, och lax till en tusendels promille, vilket motsvarar 45 laxar. Det kan man inte betrakta som särskilt mycket.

Påståendet beträffande det lokala beståndet, att det riktade fisket riskerar att slå ut strömmingsbeståndet i Stockholms skärgård, är inte korrekt därför att pelagisk fisk, dvs. sill och skarpsill, är inte stationär på samma sätt som de kustbundna sötvattenarterna. Sillen rör sig över stora områden. Därför är det inte troligt att regioner kan bli utfiskade så som hävdades här.

Jag vill också säga att svenskt fiske verkar för en tillämpning av ekosystemansatsen. Det är viktigt att säga det i detta sammanhang. I ett fiske som är anpassat till ekosystemets krav måste även balansen mellan olika arter beaktas. Därför kan ett totalstopp i fråga om en viss fiskart få oönskade konsekvenser för en annan art. Fiskeriverket har genomfört olika undersökningar, som har visat att alltför stora mängder sill och skarpsill kan hota tillväxten av torsken på grund av dessas predation när det gäller torskägg och torskyngel. Därför är det så viktigt med en helhetsbedömning.

Marietta de Pourbaix-Lundin säger att det inte finns någon motsättning mellan en levande skärgård och skärgårdsbefolkningens eget behov av fiske och att andra kommer dit. Det gör det visst, inte minst tycker ni det i ert eget parti. Jag minns mycket väl när vi diskuterade handredskapsfisket för tio år sedan. Då var det en stor motsättning mellan skärgårdsbefolkningens hävdvunna rätt att få fiska och dem som skulle invadera öarna och skärgården med sina handredskap. Då måste ni ha ändrat uppfattning. Då tyckte ni alla fall på ett annat vis. Därmed vill jag inte säga att jag delar er uppfattning vare sig då eller nu.

Anf. 48 KJELL-ERIK KARLSSON (v):

Fru talman! Det låter som att det är lite när ministern talar om bifångsterna, men det är vad fiskare redovisar. När det gäller strömming kontra skarpsill har Fiskeriverket verkligen påvisat de stora skillnader som framkommit vid provtagningarna.

Enligt den proposition och det betänkande om ett hållbart fiske som behandlades 1997/98 skall fisket bedrivas på ett uthålligt sätt. Ett optimalt nyttjande av fiskbeståndet skall nationellt uppnås genom att försiktighetsprincipen tillämpas och att den biologiska mångfalden säkerställs, står det. För att nå detta behövs att det kustnära fisket utvecklas på bekostnad av den storhavsbaseade fiskeflottan. Inom ramen för processen om Östersjöregionens framtid, den s.k. Visbyprocessen, har det beslutats att en Agenda 21-plan skall utarbetas för hela Östersjöregionen även inom fisket. Arbetet skulle omfatta allt fiske i Östersjöregionen. Den planen skulle vara klar sommaren 1998. Vad har skett med den?

Det bör ställas krav på ökade ansträngningar på att återskapa fisket inom våra kustområden. Då skall de stora supertrålbåtarna hållas utanför fyramilsgränsen. Det är kanske dags att dessa båtar utrustas med en satellitsändare så att man vid varje tillfälle får se var de befinner sig.

Det är viktigt att regeringen börjar se över sin fiskeripolitik för att kunna presentera en svensk strategi för ett uthålligt och hållbart fiske, och det ganska snart. Det gäller också näringens framtid som skall balanseras på rätt nivå. Vilken vikt lägger ministern vid att man känner till var båtarna tar sin fångst?

Anf. 49 TALMANNEN:

Marietta de Pourbaix-Lundin har förbrukat sin rätt till anförande, men eftersom Marietta de Pourbaix-Lundin blev så direkt angripen medger jag ytterligare ett kort inlägg.

Därefter har jordbruksministern ordet för ett avslutande anförande.

Anf. 50 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag tackar för det, och jag skall hålla mig väldigt kort.

Det kan inte råda något motsatsförhållande mellan att det finns tillgång, att vi har en långsiktighet och uthållighet och att det finns fisk dels för yrkesfiskarna, som fiskar i lite större skala, dels för skärgårdsbefolkningen. Det som är viktigt är att man kanske flyttar ut gränsen så att strömmingen kan få gå in där den vill gå in och leka i lugn och ro för att beståndet skall öka. Det är det jag pratar om.

Anf. 51 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! För att börja med det sista vill jag säga att de uppgifter vi har är att lekbeståndet inte finns där. Därför är det rimligt att ha den här ordningen med de gränser som vi nu har.

Till Kjell-Erik Karlsson vill jag säga att uthålligt fiske är det som styr regeringen och våra myndigheter, i det här fallet Fiskeriverket. När det gäller Agenda 21-arbetet för Östersjön har en långsiktig plan tagits fram för hela Östersjöområdet t.o.m. år 2030. För laxens del är den klar, för torsken blir den klar i år och för sillen nästa år. Det är oerhört viktigt att detta sker.

Det är också viktigt, så som Kjell-Erik Karlsson tar upp och där jag vill hålla med, att vi skall ha en svensk strategi för fisket. Vi lade ju fram en proposition, som Kjell-Erik Karlsson själv hänvisade till. Vad vi gör nu är att vi internt på departementet försöker se över vad vi skall ha för fiskepolitik och utarbeta en strategi för den för att i EU kunna vara pådrivande. Då är försiktighetsprincipen en väldigt viktig grundbult i arbetet.

Jag vill gärna säga det. Men den nya strategin – i vad mån den blir väldigt annorlunda den gamla kan jag inte svara på – är inte klar, utan arbetet pågår. Jag håller med om att det är viktigt.

Jag delar också Kjell-Erik Karlssons uppfattning om satellitövervakning.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 1998/99:133 om bostadslösheten

Anf. 52 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Gunnel Wallin har frågat vad regeringen avser att göra för att förhindra att bostadsbristen får försvårande sociala konsekvenser för ännu fler människor.

Att det i Sverige finns människor som har problem med bostad eller är utan bostad är allvarligt. Jag vill understryka betydelsen av att de olika instanserna i samhället gör sitt yttersta för att lösa detta problem. Regeringens målsättning är självklart att alla människor skall ha tillgång till en god bostad.

Kommunernas socialnämnder har det yttersta ansvaret för att människor i utsatta situationer får det stöd och den hjälp de behöver. Kommunerna är medvetna om de ökande problemen för de bostadslösa, och jag vet att det pågår ett intensivt utvecklingsarbete för att finna åtgärder för gruppen bostadslösa som ofta är svårt utsatta människor. Dessa människor har olika behov och önskningar. Därför behövs också olika åtgärder. Även olika ideella organisationer kompletterar socialtjänstens arbete på ett beundransvärd sätt.

I regeringens proposition om bostadspolitik för en hållbar utveckling (prop. 1997/98:119) konstateras att de styrmedel som kommunerna förfogar över bedöms vara tillräckliga för att de skall kunna driva en aktiv bostadspolitik.

Regeringen har under de senaste åren beslutat om olika åtgärder för att stimulera kommunerna och de ideella organisationerna för att få till stånd olika åtgärder för de bostadslösa.

I mars 1997 avsattes 30 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden under en treårsperiod för ideella organisationers kostnader för att tillsammans med kommuner utveckla och pröva nya modeller för stöd och boende för personer med psykiska problem.

I budgetpropositionen för år 1999 föreslog regeringen ytterligare 30 miljoner kronor under en treårsperiod till nyskapande projekt för bostadslösa. Det handlar om att utveckla och pröva olika stödformer, finna metoder för lokala inventeringar och uppsökande verksamhet. Storstädernas särskilda problematik skall beaktas. Stödet skall ges till kommuner och ideella organisationer. Ansökningar om stöd ur dessa 30 miljoner kommer att administreras av den parlamentariska kommittén *Nya former för stöd åt hemlösa* som regeringen tillsatte den 22 december 1998. Kommitténs uppdrag är att i dialog med berörda myndigheter, organisationer och andra föreslå och initiera åtgärder som syftar till att skapa en bättre situation för de hemlösa och förhindra att hemlöshet uppstår. Kommittén

skall lämna underlag och förslag för regeringens ställningstagande till fördelning av projektmedel.

Regeringen har också i Socialstyrelsens regleringsbrev för 1999 gett Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga omfattningen av hemlösheten i Sverige och redovisa de insatser som görs för hemlösa.

Regeringen beslutade den 25 juni 1998 att tillsätta en bostadssocial beredning med parlamentarisk sammansättning. Ett av uppdragen är att följa utvecklingen på det bostadssociala området och lämna förslag till åtgärder för att stödja särskilt utsatta grupper på bostadsmarknaden, bl.a. hemlösa, psykiskt störda och ekonomiskt svaga hushåll. Beredningen skall lämna förslag till åtgärder för den händelse att kommunerna inte kan uppfylla sitt bostadssociala ansvar.

Avslutningsvis vill jag understryka att regeringen tar problemen med hemlöshet mycket allvarligt, vilket också markeras i regeringsförklaringen. För mig som socialdemokrat är kampen mot hemlöshet och utanförskap därför en av de viktigaste rättvisefrågorna inför framtiden. Under de kommande åren skall fokus i socialpolitiken riktas mot de svagaste i samhället. Jag kommer noga att följa effekterna av de olika satsningar som planeras eller redan har gjorts.

Anf. 53 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag vill först tacka socialministern för svaret. Socialministern har tagit frågan om bostadslöshet på allvar. Han säger att regeringens målsättning självklart är att alla människor skall ha tillgång till en god bostad. Det är bra, men vi är inte där än.

Bostadslöshet är faktiskt ingen ny företeelse. Den har funnits sedan lång tid tillbaka. Och den finns över hela landet men mest i storstäderna.

Det har gjorts undersökningar, bl.a. i Stockholms stad. Det har gjorts en kartläggning av hemlösheten; den är mycket unik. Jag tänkte använda mig av en del material som har framkommit i den FoU-rapport som föreligger.

I Stockholm finns det ungefär 3 000 hemlösa, och det finns ett stort mörkertal. Jag har valt att specifikt utgå från kvinnornas situation, eftersom den har varit dåligt belyst, inte bara nu utan även längre tillbaka i tiden.

År 1993 fanns det 400 hemlösa kvinnor i Stockholm. När man följde upp detta 1996 fann man att det fanns 700 hemlösa kvinnor plus det mörkertal som man inte vet någonting om. Många är missbrukare och psykiskt sjuka. På ett härbärge där det finns ungefär 340 kvinnor är medelåldern 40 år. Den yngsta är 18 år, och den äldsta är 82 år. Det är alltså kvinnor i den här åldersgruppen. Kvinnorna är i en förnedrande situation. Oftast är de framtagna sina barn. Många har flytt från misshandlande män. Det är kvinnor som lever ett riskfyllt liv.

Mer än tre fjärdedelar har svåra missbruksproblem. Över hälften är psykiskt sjuka. Jag ser med stor oro på det här. 1993 var 18,5 % psykiskt sjuka. 1996 var 44,5 % psykiskt sjuka. Detta oroar mig verkligen.

En tredjedel har dubbeldiagnos. De är både psykiskt sjuka och missbrukare. Det handlar om psykoser, schizofreni och svåra misshandelskador, som brännskador och sönderslagna käkar. De med dubbeldiagnos är kvar länge på härbärgen, upp till 400 dagar under en femårsperiod.

Prot. 1998/99:59
19 februari

Svar på
interpellationer

Det har gjorts mycket. Man har tillsatt utredningar. Man har fattat beslut. Men om man tittar på situationen i Stockholm kan man trots detta se att det inte finns något mellanboende. Det finns inga alternativ. De här kvinnorna får illa. De har rätt till ett permanent boende. Tycker socialministern också det? Det finns ett godkänt boendeprogram för hemlösa. Men vad hjälper det att ha ett program när det inte finns en bostad i verkligheten? I verkligheten ökar antalet hemlösa, och insatserna från socialtjänsten och sjukvården är inte tillräckliga. Det finns också en stor brist på adekvata stödåtgärder.

Anf. 54 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Gunnel Wallin pekar på ett av de mest grundläggande problemen för oss politiker, nämligen att vi faktiskt inte har någon aktuell kunskap, vilket jag tycker är ganska besvärande. Den senaste stora undersökning som gjordes är från 1993. När vi talar om antalet hemlösa i Sverige förekommer ofta uppgiften att det är 10 000. Den kommer ju från en undersökning som är nästan sex år gammal. Sannolikt är det precis som Gunnel Wallin säger, att problemen har ökat under 1990-talet och att vi har fler hemlösa. Sannolikt har också andelen kvinnor bland de hemlösa ökat, även om vi inte är alldeles säkra på uppgiften.

År 1993 var 83 % av de hemlösa män och 17 % kvinnor. Men mycket pekar på – precis som den här undersökningen från Stockholm – att andelen kvinnor faktiskt har ökat och att det är kvinnor som nu har kommit att bli de mest utsatta.

Det är bristen på aktuell kunskap som har gjort att vi har gett Socialstyrelsen i uppdrag att göra samma slags undersökning som den som gjordes 1993. Förhoppningsvis kommer detta att ge oss ett bra underlag för att diskutera vilka ytterligare åtgärder vi kan vidta.

Ett bekymmer som vi alla är medvetna om är att det när vi talar om hemlöshet finns flera dimensioner. En dimension är den faktiska bristen på bostäder. Det är ganska allvarligt att det i dag tycks bli allt svårare att övertyga hyresvärdar om att de skall hyra ut sina bostäder till människor som t.ex. har betalningsproblem eller betalningsanmärkningar.

Det ena problemet är bristen på bostäder. Det andra problemet är att vi nu ser tillkortakommanden när det gäller psykiatri. Det handlar alltså om människor som behöver vård endera beroende på missbruk eller beroende på psykiska sjukdomar. Det är bara att erkänna att de reformer som har vidtagits på det här området inte har följts upp med tillräckliga åtgärder. Tillkortakommanden och misslyckanden när det gäller psykiatri har lett till att antalet människor som inte har en fast punkt i tillvaron har ökat. Det leder oss fram till att vi under de närmaste åren måste öka våra insatser från statens sida och från kommunernas och landstingens sida när det gäller den psykiatriska vården.

Anf. 55 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag tror att det brister i kunskap, men den här rapporten, som jag gärna delar med mig av, är från 1998. Det finns material. Den här rapporten är från Stockholms stad. Det gäller att ta vara på det som finns.

Det döljs säkert mycket i det här mörkertalet, särskilt i storstäderna. Man har en förmåga att dölja det här. Många kvinnor har löst bostads-

problemen på egen hand. De har flyttat ihop med män med stora missbruksproblem. De har fått vara hos dem en tid. Sedan har de blivit utslängda när de inte längre duger. Då har de på nytt fått söka upp härbärg. Så det behöver verkligen göras mycket på det här området.

Socialministern sade att det är brist på bostäder. I t.ex. min egen byggd reade man och satte ned hyran med 50 % bara för att få bostäder uthyrda. På vissa håll finns det alltså bostäder, men i storstäderna finns det inte. Vi har bostäder på fel håll, och det gäller att hushålla med resurserna.

Det har funnits särskilda ställen för män, och männens situation har noterats. Men kvinnornas situation har varit dold. Det är viktigt att vi lyfter fram den. Jag är glad om socialministern också hjälper till med detta, så att vi kommer till skott.

Jag har nu tittat lite närmare på den här situationen. Och en sak som oroar mig är att man kanske hittar en lokal men att de närboende tyvärr inte vill att dessa människor skall placeras just där. Det oroar mig. Jag tänker då på den här devisen om alla människors lika värde. Här har vi verkligen någonting att arbeta för.

Jag är glad för att socialministern är medveten om den här situationen och för att vi på olika sätt kan lyfta upp situationen och hjälpa kvinnorna. För det här är kvinnor som har svårt att föra sin egen talan. De är kränkta. De har blivit fråntagna sina barn. De har varit med om upprepade miss-handel. De har blivit sexuellt utnyttjade. De är verkligen utslagna. De måste känna att vi politiker ställer upp.

Anf. 56 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Gunnel Wallin pekar i slutet av sitt inlägg på ett problem som har blivit allt tydligare, nämligen att det är svårt att skapa detta mellanboende i särskilt boende beroende på att grannarna inte ställer upp. Det är tankeväckande att man i Stockholms kommun avsatte 25 miljoner kronor för 1998 för insatser för särskilt boende. Bara hälften av pengarna kom till användning på grund av att man stötte på patrull just hos grannar som såg detta som ett problem. Jag tror att detta grundar sig på okunnighet och okunskap.

Det är en otroligt viktig uppgift för alla myndigheter att upplysa om att ett särskilt boende för människor med de här problemen faktiskt inte innebär de problem man föreställer sig – och framför allt om att vi alla har en skyldighet att ställa upp. Varje människa som söker sig fram på Stockholms gator utan att ha ett eget hem och utan att ha någon fast tillvaro är ju ett misslyckande inte bara för samhället utan också för oss som medborgare.

Så jag delar uppfattningen att vi gemensamt skall försöka ändra attityderna och arbeta för detta. Om nu samhället har avsatt resurser, som Stockholms kommun har gjort, är det rimligt att de också används till det de är avsedda för, dvs. att se till så att människor har ett eget hem.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:59
19 februari

*Svar på
interpellationer*

12 § Svar på interpellation 1998/99:144 om de prostituerades livssituation

Anf. 57 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Ewa Larsson har frågat mig hur regeringen avser att se till att ekonomiska resurser öronmärks och överförs till kommuner och landsting för att förbättra de prostituerades livssituation samt om regeringen avser att ta initiativ till ett forskningsprojekt om de olika vägvalen för att stödja de prostituerade i deras livssituation.

Det grundläggande synsättet bakom den nya lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster är att prostitutionen medför allvarliga skador både för den enskilda och för samhället. I Sverige är förhållningssättet gentemot prostitution därför annorlunda än i t.ex. Holland, där prostitution i sig inte alltid betraktas som skadlig.

Den nya lagen skall ses som ett komplement till de sociala insatser som syftar till att motivera de prostituerade att söka hjälp och till att ge dem det stöd de behöver för att komma bort från prostitutionen. Jag vill dock understryka att det är kommunerna som har det grundläggande ansvaret för de sociala insatser som behövs. Jag vet också att socialtjänsten sedan länge arbetar aktivt med att minska prostitutionen.

När det gäller frågan om initiativ till forskningsprojekt vill jag nämna att Socialstyrelsen har fått i uppdrag att leda ett utvecklingsarbete som bl.a. innebär att följa den internationella utvecklingen i frågor som rör prostitution. I detta arbete ingår bl.a. representanter från forskarvärlden.

Avslutningsvis kan jag konstatera att det hittills bara gått knappt två månader sedan lagen trädde i kraft och att det är för tidigt att uttala någon bestämd uppfattning om huruvida situationen för de prostituerade har förändrats. Jag kommer noga att följa utvecklingen.

Anf. 58 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Jag skall koncentrera mig på de två frågor som jag har ställt. Vi skall försöka hålla två bollar i luften när vi pratar om den här interpellationen. Den ena frågan gäller hur ett riksdagsbeslut implementeras, hur man förbereder beslutet och vad man ger för ekonomiska resurser för att praktiskt kunna genomföra det. Den andra frågan gäller uppföljningen av beslutet. Den gäller hur mycket mytbildning man skall tillåta och hur mycket fakta man vill ha på bordet.

Först vill jag säga att vi ju är helt överens om att det bara har gått två månader sedan lagen trädde i kraft. Det är ingenting att diskutera. Däremot har det förberetts väldigt olika. Jag tycker att det är bättre att förekomma än att förekommas. Som det är nu beror det på vilken del av landet de här utsatta kvinnorna bor i vad de har för möjligheter att få stöd och hjälp i den situation som de befinner sig i.

Då kan man säga att inför lagen fick polisen ökade resurser för att se till att lagen skulle efterföljas. De skulle kunna kontrollera den på ett bra sätt. För de sociala myndigheterna, de sociala nämnderna i landet, innebär det också en ny situation.

Det finns i dag tre grupper som jobbar explicit med de här frågorna i landet. Det är i Stockholm, Göteborg och Malmö. I Norrköping håller man på att förbereda ett arbete med speciellt riktade resurser.

I Stockholm förberedde man arbetet genom att anslå två och en halv tjänst i något man kallar provcentrum. Det gjorde man redan i september 1998. Arbetet bedrivs tillsammans med uppsökarenheten, som fanns redan tidigare. Den har ungefär 20 anställda och av dem är det ungefär fyra stycken som jobbar med de prostituerade, som har gjort det hela tiden och som har de här etablerade kontakterna.

Här är man väldigt glad över att lagen har trätt i kraft. Man tycker att det är ett fint stöd. Man har fått en resursförstärkning. Man tycker att det är fantastiskt att ansvaret för prostitutionen för första gången i historien fokuseras på männen.

Nu är det så att man inte är lika glad för det här i Göteborg. Man är glad över lagstiftningen. Men prostitutionen där ser annorlunda ut. Man har inte samma missbrukarproblem. Det är fyra personer som arbetar med frågan på heltid. De är mycket kritiska till att de inte har fått några resursförstärkningar. Det handlar om de prostituerades livsstil. Det är alltså ett livsstilmönster som skall brytas. Det är inte till övervägande delen missbrukande kvinnor utan det är en livsstilsproblematik.

I Malmö har man två heltidstjänster. Där välkomnar man inte lagen, men man har sett att den nu verkar preventivt. Man är kritisk till sina lokalpolitiker, som man inte tycker har givit speciella resurser. Det är svårare att jobba med de prostituerade eftersom man inte har prostitutionen på gatan.

Vad säger nu Lars Engqvist till Göteborg och Malmö där man är mycket missnöjd med att man inte har fått resurstilldelning i motsvarande utsträckning som polisen?

Anf. 59 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att konstatera att vi diskuterar i flera olika dimensioner. Såväl i Stockholm och Göteborg som i Malmö har ju arbetet mot prostitution, arbetet med att hjälpa de prostituerade, pågått under lång tid. Det är ingen ny företeelse som en följd av lagen. Lagen var ju till för att faktiskt stödja den verksamhet som har bedrivits.

Det är ganska viktigt att inte se lagstiftningen som något alldeles nytt. Lagstiftningen är ny ur juridisk synpunkt, och den betyder otroligt mycket när det gäller vår hållning. Men den innebär för socialtjänsten faktiskt inte något alldeles nytt åtagande.

Malmö var, det vet jag eftersom jag arbetade i Malmö på den tiden, föregångare när det gäller att arbeta för de prostituerade. En arbetsgrupp i socialtjänsten arbetade under ett antal år i direkt kontakt med de prostituerade för att ge dem stöd och hjälp att lämna prostitutionen. Denna grupp var mycket framgångsrik. Motsvarande verksamhet har skett tidigare.

Däremot är det alldeles uppenbart att lagen innebär ökade krav på socialtjänsten. Skall lagen ha avsedd effekt måste vi ju ge det stöd till kvinnor som lagen förutsätter att socialtjänsten kan ge. Det jag säger till kommunalpolitiker i Göteborg och Malmö, likaväl som i andra städer som har problem med prostitution, är att det är deras skyldighet att ge socialtjänsten de resurser som behövs för att kunna ge kvinnorna hjälp.

Än vet vi inte hur det fungerar. Vi vet inte vilket stöd kvinnorna begär, och vi vet inte hur utvecklingen kommer att vara. Det är alltså lite för tidigt att riktigt utvärdera detta. Men det är socialtjänstens uppgift att ge det stöd som krävs.

I Göteborg sysslar man med ett intressant projekt som avviker lite grann från de andra, nämligen det s.k. KAST-projektet, som alltså riktar sig till männen. Där har jag förstått att man från projektledningens sida inte är alldeles nöjd med det stöd man får från kommunen. Man har nämligen vänt sig till Socialdepartementet och begärt stöd. Denna fråga har vi inte tagit ställning till än. Den ligger hos oss. Vi har tagit kontakt med Socialstyrelsen och frågat om den kan ge stöd. Detta är ett projekt som behöver stöd, och på något sätt skall vi se till att det också får det.

Anf. 60 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Det gläder mig att det projektet eventuellt kommer att få öronmärkt stöd.

Jag delar inte Lars Engqvists uppfattning att det är för tidigt att uttala sig i den här frågan. Jag menar att man skulle ha gått in före lagstiftningen och gett stöd så att de utsatta kvinnorna hade kunnat få personal med den utbildning som behövs för att jobba på ett annat sätt. Jag menar att det här är en ny företeelse och att man därför får arbeta på ett annat sätt. De här kvinnorna förlorar helt enkelt sin arbetsinkomst i och med lagstiftningen. Det är en ny företeelse. Här tycker vi uppenbarligen olika.

I Stockholm, Göteborg och Malmö, som jobbar organiserat med de prostituerade, anser man också att det är ny företeelse. Man måste arbeta på ett annat sätt i dag. Man måste söka upp kvinnorna på andra ställen – restauranger, klubbar och lägenheter. Det är en ny företeelse, och då behöver man vidareutbildning och kompetenshöjning.

Just på grund av att vi inom den sociala sektorn inte har förberett oss tillräckligt för att ta hand om resultatet av lagstiftningen har vi, tycker jag, fått en felaktig debatt i medierna. Denna är innerligt trött på. Jag kommer därmed till andra delen av frågan. Varför inte i stället bjuda motstånd till den mediedebatt som nu pågår och som talar om att lagstiftningen är tandlös och att detta bara gör att kvinnorna dör? Jag vill påpeka att det är heroinet som gör att kvinnorna dör, inte lagstiftningen. Det är en väldigt dålig debatt som pågår just nu.

Varför inte utnyttja de unika möjligheterna att i Sverige ta initiativ till ett forskningsprojekt? Socialministern svarar att Socialstyrelsen har fått i uppdrag att leda ett utvecklingsarbete som innebär att följa den internationella utvecklingen. Men det handlar ju mer om en kartläggning.

Här kommer det att bli en internationell utveckling. Det kommer att bli en utveckling inom EU. Redan nu håller European Women Lobby Organisation på att förbereda olika motioner som kommer att väckas i EU-parlamentet. Den holländska lagstiftningen är nämligen diametralt olik den svenska. Där anses kvinnan – och mannen – kunna sälja sin kropp helt frivilligt, medan vi i Sverige anser att ingen frivilligt säljer sin kropp. Det är en kulturkrock. European Women Lobby Organisation misstänker nu att den holländska lagstiftningen kommer att innebära en stor attitydförändring i Europa. Men den svenska lagstiftningen är ju motkraften.

Om vi skall kunna få ordning i mediedebatten behöver vi inte bara tro utan fakta. Vi behöver explicita forskningsresultat om just de här två olika infallsvinklarna, och vi behöver ha dem på bordet när vi skall möta de lobbyorganisationer som talar för världens tredje största industri, porrindustrin. Det är kraftiga lobbyorganisationer. Därför skulle jag fak-

tiskt önska att vi fick det här forskningsprojektet och att socialministern inser vilka krafter det är vi har att göra med.

Prot. 1998/99:59
19 februari

Anf. 61 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Låt oss börja med att reda ut vad som är nytt. Jag menar att socialtjänstlagen redan 1982 gav kommunerna en skyldighet att arbeta för att hjälpa prostituerade att komma ur sin beroendesituation och att ge dem hjälp till ett annat liv. Det, vill jag påpeka, har faktiskt skett i olika projekt.

Det nya är just kriminaliseringen, och där har Ewa Larsson alldeles rätt: Den ställer situationen i ett nytt ljus. Men den ger inte principiellt kommunerna ett nytt ansvar. De har redan ansvaret enligt socialtjänstlagen. Jag tycker att det rimliga är att de kommuner som har problem med prostitution också har ansvaret för att se till att lagen följs upp i det här avseendet – dvs. att aktivt arbeta för att ge stöd åt kvinnor, att bedriva uppsökande verksamhet och att ge ett individuellt stöd till var och en som begär det.

Det här arbetet sker och håller på att utvecklas i de kommuner som i första hand berörs. Jag är ganska optimistisk om att det kommer att gå framåt.

Det är också rätt viktigt att vi har arbetsfördelningen mellan staten och kommunerna klar för oss. Det får inte bli så att varje gång riksdagen fattar beslut om en ny lag som grundar sig på de skyldigheter kommunerna har skall vi skjuta till nya resurser. Detta är en uppgift som kommunerna har haft sedan socialtjänstlagen tillkom år 1982.

Men staten har ändå ett ansvar för att utveckla metoder och att ge stöd åt socialtjänsterna.

Socialstyrelsens uppdrag är inte heller begränsat till att bara samla internationell kunskap. Socialstyrelsens uppdrag är att fortlöpande följa och samla kunskap om prostitutionens omfattning och utveckling, sammanställa kunskapen om sociala insatser som bedrivs på lokal nivå samt ge stöd till utveckling och förbättring av insatserna. Socialstyrelsen skall även följa den internationella utvecklingen i frågor som rör prostitutionen. I den delen av arbetet skall Socialstyrelsen samverka med Rikspolisstyrelsen, som ju fått i uppdrag att vara s.k. nationell rapportör i frågor som rör handel med kvinnor för sexuellt utnyttjande.

Socialstyrelsens uppdrag är alltså att följa arbetet, att redovisa hur arbetet utförs samt att redovisa vilka metoder som är framgångsrika och hur vi kan utveckla dem. Det uppdraget finns hos Socialstyrelsen.

Sedan har vi på det här området, som på så många andra områden, problem med den mediala debatten. Jag delar gärna Ewa Larssons uppfattning att vi har ett gemensamt ansvar att försöka se till att föra ut debatten om den svenska lagstiftningen och de svenska initiativen. Sverige är ett föregångsland på det här området, och när vi nu har tagit de här stegen skulle vi aktivt kunna bidra till att vrida debatten också i Europa. Det vore ju tragiskt om den holländska hållningen skulle vara den som blir vägledande för den europeiska utvecklingen. Det bör vara vår hållning i frågan.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 62 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Ja, vi skall hålla reda på vad som är nytt och inte nytt. Jag menar och påstår att det är lättare att följa en ny lag om den har förberetts bättre. Vi visste ju att det rörde sig om en väldigt viktig lagstiftning – att kriminalisera könsköp.

I Sverige har diskussionen varit: Skall vi kriminalisera bara torsken, eller skall vi kriminalisera den utsatta kvinnan också? Där har vår diskussion legat. I Holland har diskussionen handlat om huruvida illegalt invandrade kvinnor också skall ha rätt till ett socialt skyddsnät eller inte. När det är så vida skillnader, när vi med stor säkerhet kan misstänka att den holländska vägen kommer att betyda mycket för att ge ny fart åt porrindustrin och för att fler kvinnor från öst skall komma in – vi ser redan ökningen – och när vi vet att det som vi har gjort i Sverige är så väldigt viktigt – varför då inte förbereda bättre och i ett initialt skede också satsa ekonomiskt? Varför inte satsa på en generell ny kunskap som behövs för dem som arbetar med det nya sättet att hantera de prostituerade utifrån att köpet är kriminellt?

Kartläggning i all ära – jag betraktar det som socialministern läste upp som kartläggning – men jag vill ha en forskning som explicit stöder oss i arbetet i Sverige så att vi kan få fram svenska fakta som vi sedan kan använda mot medierna i Sverige och också i EU-parlamentet. Jag hoppas innerligt att vi får den explicita forskningen, förutom den kartläggning som socialministern läste upp.

Anf. 63 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Ewa Larsson och jag är överens i sakfrågan. Vi är överens om ambitionerna. Vi är överens om att lagstiftningen är ett mycket viktigt steg framåt.

Det vi är oense om är i vilken mån staten skulle ha tagit ett större ansvar för att förbereda lagstiftningen och vilken roll staten har för att utvärdera och samla den kunskapen.

Jag menar, och där skiljer vi oss åt, att det är kommunernas uppgift att förbereda lagstiftningen. Det är skillnad på polisens insatser, därför att staten är ansvarig för polisens insatser, och socialtjänstens insatser, där kommunerna måste ta ett större ansvar. Jag menar dessutom också att socialtjänsterna runt om i de borgerliga kommunerna faktiskt aktivt arbetar så som man bör göra.

När det sedan gäller frågan om Socialstyrelsens kartläggning eller forskningsuppdrag menar jag att det material Socialstyrelsen har till uppgift att sammanställa skall vara till för att just utvärdera den nya lagstiftningen och se vad som händer. Men framför allt skall man se till att det finns ett underlag för att också arbeta framåt, både här hemma och i den internationella miljön.

Vi kan alltid strida om huruvida insatserna är tillräckliga. Men jag tycker att vi har tagit viktiga steg framåt och att vi anvisar en väg som gör att vi skulle kunna visa också våra holländska EU-bröder och EU-sysstrar att vår väg är den enda som grundar sig på respekt för varje individs integritet och rättighet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 64 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Kerstin Heinemann har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att hindra utvecklingen mot försämrade möjligheter att få hjälp av socialtjänsten för att få tandvård.

Kerstin Heinemanns fråga är föranledd av Socialstyrelsens uppföljning av ändringar i socialtjänstlagen som trädde i kraft den 1 januari 1998. Studien är en första kartläggning av hur kommunerna under våren 1998 ändrat sin praxis och sina riktlinjer för socialbidrag. I studien framkommer att många kommuner blivit mer restriktiva när det gäller bistånd till tandvård. Alltför många kommuner ger endast hjälp till akut tandvård, och bedömningen av vad som skall betraktas som akut tandvård varierar mellan kommunerna. Detta är mycket oroande.

För att en skälig levnadsnivå enligt socialtjänstlagen skall kunna uppnås måste behovet av akut tandvård tillgodoses. Behovet av tandvård eller mer omfattande tandvård kan dessutom för den enskilde i vissa fall vara av avgörande betydelse för att han eller hon skall tillförsäkras en skälig levnadsnivå. En dålig tandstatus kan många gånger vara ett hinder för den enskildes möjligheter att kunna försörja sig och leva ett självständigt liv. Huvudprincipen i socialtjänstlagen är att man skall göra en individuell prövning av den enskildes behov. Riktlinjer kan bara vara vägledande. Därför kan kommunen ge bistånd även till mer omfattande tandvårdsbehandling. Detta är särskilt viktigt för dem som är beroende av socialbidrag under en längre tid.

Tandvård som ges på socialtjänstens bekostnad får inte begränsas på ett sådant sätt att utanförskapet förstärks. Jag kan inte acceptera att tandstatus blir ett klassmärke för socialbidragstagare.

När det gäller skillnader kommuner emellan bör Socialstyrelsens nyligen framtagna Allmänna råd, där begreppet akut tandvård tydliggörs, skapa förutsättningar för en mer likformig biståndsbedömning ute i landet.

När regeringen behandlade propositionen *Reformerat tandvårdsstöd* utgick den från att Socialtjänstutredningen även kommer att behandla de ökade svårigheter som många människor har att betala sina tandvårds-kostnader. Utredningen skall redovisa uppdraget senast den 31 maj 1999. Med hänsyn härtill är jag inte beredd att föregripa utredningens arbete genom att nu föreslå åtgärder på området.

Anf. 65 KERSTIN HEINEMANN (fp):

Fru talman! Tack för svaret på min interpellation. Det som jag speciellt vill tacka för är de mycket klara signaler som socialministern ger i sitt svar angående människors möjligheter att få hjälp från socialtjänsten med nödvändig tandvård.

Tänderna och munnens tillstånd är inte bara en estetisk fråga, utan också en fråga för hälsan. Tandvården och kostnaden för den har varit en fråga som har diskuterats mycket de senaste åren. Många människor med låga inkomster, även pensionärer med låg pension, känner en stor oro inför att få bekymmer med tänderna eller proteserna och vad man skall kunna göra då. Är det så att socialtjänsten, som utredningen visar, nu är ännu hårdare i bedömningarna är det mycket allvarligt. Det är inte heller

Svar på
interpellationer

så länge sedan många av oss upprördes över att vissa kommuner inte hjälpte till med lagning av tänder, utan man betalade bara tandutdragning.

Som jag skrev i min interpellation anser jag att det är mycket oroande att möjligheten att få tandvård blir en klassfråga. Jag tycker att det är bra att socialministern i sitt svar så klart markerar att tandvård som ges på socialtjänstens bekostnad inte begränsas på sådant sätt att utanförskapet förstärks och att socialministern inte accepterar att tandstatus blir ett klassmärke för socialbidragstagare. Jag hoppas att många kommunalpolitiker tar det till sig.

Problemet är att socialtjänsten gör olika bedömningar i olika kommuner. Det är naturligtvis viktigt att Socialstyrelsen tydliggör vad som är akut tandvård. Men människor blir ändå beroende av kommunernas bedömningar, och jag anser att det är bekymmersamt att det inte längre går att överklaga de beslut som fattas. Det tycker jag är inte minst viktigt för människors tilltro till socialtjänsten, speciellt när det som här handlar om människor i en livssituation som är mycket bekymmersam. Jag skulle därför vilja vädja till socialministern att han också funderar ordentligt över konsekvenserna av att överklagandemöjligheterna har tagits bort.

Anf. 66 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Frågan om överklagandet hänger ihop med en större fråga som vi då och då diskuterar här i riksdagen, nämligen hur förhållandet är mellan de mål som vi fastställer, t.o.m. de lagar som fastställs i Sveriges riksdag, och kommunernas självbestämmanderätt. Jag tycker att det är ett problematiskt område. Men jag har flera gånger betonat att det som bör gälla är de nationella mål som fastställs här och den lagstiftning som fastställs här.

Vi måste hitta ett bättre sätt att försäkra oss om att alla medborgare behandlas lika och får samma rättigheter, oavsett vilken kommun de lever i. Kommunen har sedan att avgöra på vilket sätt man skall leva upp till sina skyldigheter, hitta rätt organisatorisk form för det och hitta sina lösningar. Men medborgarens rättigheter skall inte vara beroende av i vilken kommun man bor.

Jag vill påpeka att vi i anslutning till att vi skall behandla Socialtjänstutredningens betänkande får möjlighet att diskutera också hur vi i framtiden skall ställa oss till frågan om överklagande och hur det skall hanteras. Jag tycker inte att den nuvarande situationen är tillfredsställande.

Anf. 67 KERSTIN HEINEMANN (fp):

Fru talman! Jag kan konstatera att socialministern och jag tycker likadant, att det är ett bekymmer att människor behandlas väldigt olika i vårt land. Självklart har politikerna ute i kommunerna ett stort ansvar att följa upp vad som händer inom socialtjänsten och att det sker på ett rättvist sätt utifrån de intentioner som vi bl.a. beslutar här i riksdagen.

Samtidigt blir det så, när det är på det här viset, att regeringen och riksdagen också får ett speciellt ansvar för att se till att det ute i kommunerna blir som vi tycker.

De uppgifter som nu kommer från Socialstyrelsen bekymrar mig ganska mycket. Det handlar ju inte bara om tandvården, utan om många

av de andra tjänsterna också. Jag ser fram emot att vi kan titta närmare på hur vi skall kunna få en rättvis och lika bedömning av människor i svåra situationer, de som behöver vända sig till socialtjänsten.

Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:59
19 februari

Meddelande om interpellationerna 1998/99:135 och 151

Talmannen meddelade att svaren på interpellationerna 135 och 151 inställdes på grund av sjukdom.

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

1998/99:48 Skattefrågor och investerarskydd

15 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 18 februari

1998/99:176 av *Beatrice Ask* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
S.k. vikariestopp i skolan

1998/99:177 av *Per-Samuel Nisser* (m) till näringsministern
Teknikutveckling inom energiområdet

1998/99:178 av *Siw Persson* (fp) till justitieministern
Den nationella insatsstyrkan

1998/99:179 av *Gun Hellsvik* (m) till justitieministern
Den nationella insatsstyrkan

1998/99:180 av *Gunnel Wallin* (c) till justitieministern
Den nationella insatsstyrkan

1998/99:181 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till justitieministern
Den nationella insatsstyrkan

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 mars.

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 18 februari

1998/99:373 av *Hans Stenberg* (s) till näringsministern
EU-stöd

1998/99:374 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Tvångsintegrering av barn med funktionshinder

1998/99:375 av *Johnny Gylling* (kd) till socialministern
Funktionshindrades tillgång till bankomater

1998/99:376 av *Ola Karlsson* (m) till näringsministern
Ärendehantering i Näringsdepartementet

1998/99:377 av *Kenth Skårvik* (fp) till näringsministern
Lotsutkiken vid Fiskebäcksvik i Bohuslän

1998/99:378 av *Åke Sandström* (c) till näringsministern
Taxibranschen

1998/99:379 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till finansministern
Skatteregler för företag

1998/99:380 av *Åke Carnerö* (kd) till försvarsministern
Den svenska bataljonsstaben i Makedonien

1998/99:381 av *Gudrun Lindvall* (mp) till miljöministern
Östersjön

1998/99:382 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Ulrica Messing
Diskriminering av andra generationens invandrare

1998/99:383 av *Åke Carnerö* (kd) till finansministern
Ett svenskt yrkesfiskeavdrag

den 19 februari

1998/99:384 av *Jan Backman* (m) till kulturministern
Handläggning av överklaganden

1998/99:385 av *Carl Fredrik Graf* (m) till socialministern
Detaljhandelsmonopolet för alkohol

1998/99:386 av *Inger Lundberg* (s) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Information till företagare om bostadsbidrag

1998/99:387 av *Inger Lundberg* (s) till socialministern
Alkohollagstiftningen

1998/99:388 av *Ester Lindstedt-Staaf* (kd) till socialministern
Pensionsreglerna

1998/99:389 av *Fanny Rizell* (kd) till socialministern
Bostadsbidrag och socialbidrag

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 2 mars.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 18 februari

1998/99:260 av *Lars Gustafsson* (kd) till näringsministern
Nyttillverkning av delar till äldre bilar

1998/99:321 av *Ola Karlsson* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Återbetalning av felaktiga avgifter

1998/99:354 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesministern
Robotar riktade mot Taiwan

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 2 mars.

18 § Kammaren åtskildes kl. 12.18.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 9 § anf. 38
(delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
2 § Svar på interpellation 1998/99:76 om sexismen inom idrotten	3
Anf. 1 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	3
Anf. 2 PETER PEDERSEN (v).....	3
Anf. 3 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	5
Anf. 4 PETER PEDERSEN (v).....	5
Anf. 5 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	6
3 § Svar på interpellation 1998/99:113 om individens rättssäkerhet.....	6
Anf. 6 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	6
Anf. 7 VIVIANN GERDIN (c).....	8
4 § Svar på interpellation 1998/99:127 om Schengen	10
Anf. 8 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	10
Anf. 9 TOM HEYMAN (m)	11
5 § Svar på interpellation 1998/99:136 om rättsväsendet.....	12
Anf. 10 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	12
Anf. 11 GUNNEL WALLIN (c).....	13
Anf. 12 MAUD EKENDAHL (m).....	14
Anf. 13 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	15
Anf. 14 GUNNEL WALLIN (c).....	16
Anf. 15 MAUD EKENDAHL (m).....	17
Anf. 16 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	17
Anf. 17 GUNNEL WALLIN (c).....	18
6 § Svar på interpellation 1998/99:149 om det statliga stödet till brottsoffren	19
Anf. 18 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	19
Anf. 19 RAGNWI MARCELIND (kd).....	21
Anf. 20 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	22
Anf. 21 RAGNWI MARCELIND (kd).....	23
7 § Svar på interpellation 1998/99:162 om oljeväxtodling	23
Anf. 22 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	23
Anf. 23 ROY HANSSON (m).....	24
Anf. 24 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	25
Anf. 25 ROY HANSSON (m).....	26
Anf. 26 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	26
Anf. 27 ROY HANSSON (m).....	26
8 § Svar på interpellation 1998/99:132 om drivkraften i landsbygdsutvecklingen	27
Anf. 28 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	27
Anf. 29 ESKIL ERLANDSSON (c).....	27

Anf. 30 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	28
Anf. 31 ESKIL ERLANDSSON (c)	29
Anf. 32 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	30
Anf. 33 ESKIL ERLANDSSON (c)	30
Anf. 34 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	31
9 § Svar på interpellation 1998/99:152 om livsmedel med hälsosamma effekter	31
Anf. 35 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	31
Anf. 36 INGA BERGGREN (m)	33
Anf. 37 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	34
Anf. 38 INGA BERGGREN (m)	35
Anf. 39 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	36
Anf. 40 INGA BERGGREN (m)	36
10 § Svar på interpellation 1998/99:154 om industrifiske i Östersjön	36
Anf. 41 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	36
Anf. 42 KJELL-ERIK KARLSSON (v)	37
Anf. 43 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	38
Anf. 44 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	39
Anf. 45 KJELL-ERIK KARLSSON (v)	40
Anf. 46 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	41
Anf. 47 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	42
Anf. 48 KJELL-ERIK KARLSSON (v)	42
Anf. 49 TALMANNEN	43
Anf. 50 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	43
Anf. 51 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	43
11 § Svar på interpellation 1998/99:133 om bostadslösheten	44
Anf. 52 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	44
Anf. 53 GUNNEL WALLIN (c)	45
Anf. 54 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	46
Anf. 55 GUNNEL WALLIN (c)	46
Anf. 56 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	47
12 § Svar på interpellation 1998/99:144 om de prostituerades livssituation	48
Anf. 57 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	48
Anf. 58 EWA LARSSON (mp)	48
Anf. 59 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	49
Anf. 60 EWA LARSSON (mp)	50
Anf. 61 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	51

Anf. 62 EWA LARSSON (mp).....	52
Anf. 63 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	52
13 § Svar på interpellation 1998/99:148 om tandvård.....	53
Anf. 64 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	53
Anf. 65 KERSTIN HEINEMANN (fp).....	53
Anf. 66 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	54
Anf. 67 KERSTIN HEINEMANN (fp).....	54
Meddelande om interpellationerna 1998/99:135 och 151	55
14 § Bordläggning.....	55
15 § Anmälan om interpellationer	55
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	56
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	57
18 § Kammaren åtskildes kl. 12.18.	57

